

Technická univerzita v Liberci

Hospodářská fakulta

Studijní program:

6208 - Ekonomika a management

Studijní obor:

Podniková ekonomika

Analýza drobného podnikání v České republice

(The analyse of small and medium enterprise in the Czech republic)

DP - PE - KPE - 2003 05

STANISLAVA DEJLOVÁ

UNIVERZITNÍ KNIHOVNA
TECHNICKÉ UNIVERZITY V LIBERCI

3146069341

Vedoucí práce: doc. Ing. Jaroslav Jágr

Počet stran: 72

Počet příloh: 3

Datum odevzdání: 23. 5. 2003

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Hospodářská fakulta

Katedra podnikové ekonomiky

Akademický rok: 2002/03

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

pro **Stanislavu Dejlou**

program č.	6208 M	Ekonomika a management
obor č.	6208 T	Podniková ekonomika

Vedoucí katedry Vám ve smyslu zákona č. 111 / 1998 Sb. o vysokých školách a navazujících předpisech určuje tuto diplomovou práci:

Název tématu: **Analýza drobného podnikání v ČR**

Pokyny pro vypracování:

Ve své diplomové práci proveďte:

- analýzu podmínek pro drobné podnikání v ČR
- analýzu podpory státu vč. EU
- analýzu případných změn po vstupu ČR do EU
- srovnání podmínek pro drobné podnikání v ČR a v SRN.
- Vypracujte závěry a event. doporučení vyplývající z provedených analýz.
- Vypracujte rešerši odborné literatury vztahující se k danému tématu.

Rozsah grafických prací:

50 - 60 stran textu + nutné přílohy

Rozsah průvodní zprávy:

Seznam odborné literatury:

BAROW, C.: *Základy drobného podnikání*. Praha: Grada Publishing, 1996

KONEČNÁ, M. a kol.: *Drobné podnikání*. Praha: VŠE, 1993

LANZ, R.: *Controlling in kleinem und mittleren Unternehmen*. Bern: Paul Haupt, 1992

OBERMANN, G., SOUKUP, K.: *Öffentliche Unternehmen und die europäische Integration*. Wien: Manz, 1992

RYDVALOVÁ, P.: *Malé a střední podnikání*. Liberec: TU v Liberci, 2002

SYNEK, M. a kol.: *Podniková ekonomika*. Praha: C. H. Beck, 2000

www.arp.cz

www.socr.cz

www.komora.cz

www.e-komerce.cz

www.sps.cz

www.ekolist.cz

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Jaroslav Jágr

Konzultant: Jaroslava Brůnová

Termín zadání diplomové práce: 31.10.2002

Termín odevzdání diplomové práce: 23.5.2003

doc. Ing. Ivan Jáč, CSc.
vedoucí katedry

doc. Ing. Jiří Kraft, CSc.
děkan Hospodářské fakulty

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury pod vedením vedoucího a konzultanta. Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 o právu autorském, zejména §60 (školní dílo) a §35 (o nevýdělečném užití díla k vnitřní potřebě školy).

Beru na vědomí, že TUL má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé práce a prohlašuji, že souhlasím s případným užitím mé práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědoma toho, že užití své diplomové práce či poskytnutí licence k jejímu užití mohu jen se souhlasem TUL, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených univerzitou na vytvoření díla (až do její skutečné výše).

Po pěti letech si mohu tuto práci vyžádat v Univerzitní knihovně TU v Liberci, kde je uložena, a tím výše uvedená omezení vůči mé osobě končí.

Stanislava Rejzlová

V Liberci dne 23. 5. 2003

Resumé

Cílem práce je zhodnocení současné situace malého a středního podnikání v České republice. Práce podtrhuje důležitost malého a středního podnikání, jelikož vzhledem k vysokému počtu zaměstnávaných osob a rovněž nezanedbatelnému podílu na HDP, mají tyto podniky pro českou ekonomiku zásadní význam a jejich podpora je tedy naprosto nezbytná. V ČR je státní podpora MSP v kompetencích Ministerstva průmyslu a obchodu. Finanční prostředky mohou čeští MSP čerpat také v podobě zahraničních programů EU. Součástí práce je také porovnání českých MSP s jejich německými konkurenty. Závěrečná část je věnována blízkému vstupu ČR do Evropské unie. Upozorňuje na možné změny, tedy hrozby a příležitosti, které českým MSP přinese nové podnikatelské prostředí - jednotný evropský trh.

Summary

The purpose of the work is the estimation of concurrently situation of small and medium enterprise in the Czech republic. The work underlines the importance of small and medium enterprise, because in view of the fact that they employ a lot of people and significantly share the GDP, this enterprise has a fundamental importance for Czech economy and their support is absolutely necessary. In the Czech republic is state support of small and medium enterprise in jurisdiction of the Ministry of industry and business. Czech businessmen can draw financial substance also in shape of foreign programmes achieved by the EU. A part of work is also comparison Czech small and medium enterprise with their German competitor. The final part deals near entrance of the Czech republic into the European union. It draws attention to possible changes, bluster and purposes, which new entrepreneurial environment - uniform European market - brings to Czech small and medium enterprise.

Obsah

ÚVOD.....	8
1 VYMEZENÍ A VÝZNAM MALÉHO A STŘEDNÍHO PODNIKÁNÍ	10
1.1 VYMEZENÍ MSP V ČESKÉ REPUBLICE.....	10
1.2 VÝZNAM MALÉHO A STŘEDNÍHO PODNIKÁNÍ	12
1.2.1 <i>Funkce malých a středních podniků v ekonomice .....</i>	<i>12</i>
1.2.2 <i>Shrnuté výhody (přínosy) a nevýhody MSP.....</i>	<i>14</i>
2 PRÁVNÍ ÚPRAVA MSP V ČESKÉ REPUBLICE.....	16
2.1 ŽIVNOSTENSKÝ ZÁKON.....	16
2.1.1 <i>Živnost.....</i>	<i>18</i>
2.1.1.1 Definice živnosti	18
2.1.1.2 Podmínky provozování živnosti	18
2.1.1.3 Druhy živností.....	19
2.2 DALŠÍ ZÁKONY	20
3 PODPORA MSP V ČR	22
3.1 POLITIKA PODPORY MSP A JEJÍ CÍLE	22
3.2 PROGRAMY FINANČNÍCH PODPOR MSP	24
3.2.1 <i>Programy podpory MSP poskytované ČR na rok 2003.....</i>	<i>25</i>
3.2.2 <i>Hlavní změny v programech státní podpory proti roku 2002.....</i>	<i>29</i>
3.2.3 <i>Průběh podpory MSP za rok 2002 .....</i>	<i>32</i>
3.2.4 <i>Programy podpory MSP poskytované EU pro rok 2003.....</i>	<i>36</i>
3.3 INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ	40
4 ANALÝZA SOUČASNÉ SITUACE MSP V ČR.....	45
4.1 POSTAVENÍ MSP V ČR	45
4.2 ČESKÝ PODNIK NA CESTĚ DO EU	53
4.2.1 <i>Slabé a silné stránky české firmy na prahu EU.....</i>	<i>53</i>
4.2.2 <i>Srovnání českých a německých MSP.....</i>	<i>57</i>
4.2.3 <i>Hrozby a příležitosti jednotného trhu EU pro české MSP.....</i>	<i>62</i>
ZÁVĚR	67
SEZNAM LITERATURY	70
PŘÍLOHY	72

Seznam zkratek

ARP	Agentura pro rozvoj podnikání
BIC	Podnikatelská inovační centra
BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
č.	Číslo
ČMZRB	Českomoravská záruční a rozvojová banka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DC	Design centrum
EU	Evropská unie, European Union
FO	Fyzická osoba
GDP	Gross domestic product
HDP	Hrubý domácí produkt
mj.	mimo jiné
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPR	Městské památkové rezervace
MPZ	Městské památkové zóny
MSP	Malé a střední podniky/podnikání
OKEČ	Odvětвовá klasifikace ekonomických činností
PHARE	Poland and Hungary Assistance to the Restructuring of the Economy
	Oficiální název programu
PO	Právnícká osoba
PR	Památkové rezervace vesnického typu
PZ	Památkové zóny vesnického typu
RPIC	Regionální poradenská a informační centra
SME	Small and medium enterprise
SOP	Sektorový operační program
SR	Státní rozpočet
Tab.	Tabulka
ÚSKP	Ústřední seznam kulturních památek

ÚVOD

Ve své práci jsem se zaměřila na analýzu současné problematiky malého a středního podnikání v České republice. Právě malé a střední podniky totiž zvyšují dynamiku trhu, vytvářejí zdravé podnikatelské prostředí a v neposlední řadě mají schopnost absorbovat podstatnou část pracovních sil uvolňovaných z velkých podniků. Střední stav je také jedním z politicky nejsilnějších prvků ve společnosti a představuje stabilizující prvek ekonomického systému.

Úvodní kapitolu jsem věnovala vymezení MSP, jelikož až počátkem tohoto roku nabyl účinnosti zákon č. 47/2002 Sb. o podpoře MSP, který dává přesnou definici malého, drobného a středního podnikatele. Součástí této kapitoly je také přehled funkcí malých a středních podniků, jejich výhod a nevýhod, které mají v celé řadě oblastí vůči velkým podnikům.

V druhé kapitole jsem se zabývala právní úpravou MSP. V České republice mají malé a střední podniky především charakter živnostenských podniků provozovaných fyzickými nebo právnickými osobami, proto jsem se na živnostenský zákon zaměřila podrobněji. Jsou zde vymezeny pojmy živnost, druhy živností a podmínky pro provozování živnosti.

Malé a střední podniky mají pro společnost veliký význam. Proto je i v České republice, stejně jako ve vyspělých zemích, realizována politika podpory podnikání. Problematiku podpory malého a středního podnikání jsem zachytila ve třetí kapitole. Nejprve jsem stručně charakterizovala programy podpor pro rok 2003 a upozornila na hlavní změny v programech proti minulému roku. Poté jsem provedla analýzu podpory MSP za rok 2002 a zpracovala grafický přehled poskytnutých podpor v letech 1992 až 2002. V této kapitole jsem uvedla také instituce, na základě kterých je systém podpory podnikání realizován. Ovšem někdy má snaha získat určité informace od těchto institucí měla velice slabé výsledky. Žádná odezva od instituce nebyla výjimkou. Na druhou stranu například komunikace s ČMZRB, a. s. či MPO ČR byla velice příjemná a jejich odpověď

vždy uspokojující. Nejnovější informace, tzn. za r. 2002 a r. 2003, bylo tedy velice obtížné získat.

Poslední část mé práce je zaměřena na zpracování analýzy současné situace v České republice. Tato kapitola je rozdělena na dvě části. První pojednává o současném postavení MSP, především o současných problémech tohoto středního stavu. Druhá část "Český podnik na cestě do EU" se zabývá blížícím se vstupem České republiky do EU. V této části jsem shrnula slabiny a přednosti české firmy na prahu EU a poté jsem se pokusila o srovnání českých malých a středních podniků s jejich německými konkurenty. Ke konci této kapitoly jsem se zaměřila na dopady, tedy hrozby a příležitosti, které představuje jednotný trh Evropské unie pro české malé a střední podnikatele.

1 Vymezení a význam malého a středního podnikání

Ústava České republiky a Listina základních práv a svobod zakotvuje jak právo vlastnit majetek, tak i právo svobodně podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost. Tržní ekonomika vytváří reálné předpoklady pro rozvoj soukromého podnikání a dává tím šanci v podstatě každému stát se podnikatelem. Jen zákon může stanovit podmínky a omezení pro výkon určitých povolání, činností či podnikání.

Co je vlastně malý a střední podnik? Kdy lze považovat podnik ještě za malý a kdy ne? Existuje několik kritérií, na jejichž základě můžeme vymezit malý a střední podnik.

1.1 Vymezení MSP v České republice

V České republice je kategorie MSP vymezena zákonem.

Cílem České republiky bylo sladit pojetí malých a středních podniků v naší ekonomice s pojetím EU. Proto byl schválen zákon č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, který harmonizuje pojetí malých a středních podniků v ČR se směrnicemi EU.

Za malého a středního podnikatele se podle tohoto zákona považuje podnikatel, pokud:

- a) zaměstnává méně než 250 zaměstnanců,
- b) jeho aktiva, uvedená v rozvaze, nepřesahují 980 mil. Kč nebo má čistý obrát¹ za poslední uzavřené účetní období nepřesahující 1 450 mil. Kč, účtuje-li v soustavě podvojného účetnictví
- c) je nezávislý

---

¹ Čistým obrátem se pro účely zákona č. 47/2002 Sb. rozumí výnosy z prodeje vlastních výrobků a služeb po odečtení daně z přidané hodnoty na výstupu (§ 2 Zákona č. 47/2002 Sb., o podpoře MSP)

Malým podnikatelem je dle tohoto zákona podnikatel, pokud:

- a) zaměstnává méně než 50 zaměstnanců,
- b) jeho aktiva, uvedená v rozvaze, nepřesahují 180 mil. Kč nebo má čistý obrat za poslední uzavřené účetní období nepřesahující 250 mil. Kč, účtuje-li v soustavě podvojného účetnictví
- c) je nezávislý

Drobným podnikatelem je dle tohoto zákona podnikatel, pokud:

- a) zaměstnává méně než 10 zaměstnanců
- b) jeho aktiva, uvedená v rozvaze, nepřesahují 180 mil. Kč nebo má čistý obrat za poslední uzavřené účetní období nepřesahující 250 mil. Kč, účtuje-li v soustavě podvojného účetnictví
- c) je nezávislý [29]

Pro malé a střední podniky jsou typické tyto charakteristiky:

- ❖ nezávislé vedení spojené s vlastnictvím podniku,
- ❖ relativně omezená členitost produkce a technologií,
- ❖ kapitál je vlastněn jedním podnikatelem nebo několika málo vlastníky, přitom jde o relativně omezené kapitálové zdroje,
- ❖ převažuje zaměření na lokální trhy,
- ❖ velmi jednoduchý systém řízení (horizontální struktura),
- ❖ firma je malá ve srovnání s největšími konkurenty v oboru. [15]

1.2 Význam malého a středního podnikání

Společenské změny, které nastaly po tzv. „sametové revoluci“ v roce 1989 byly popudem pro formování a rozvoj malých a středních podniků v České republice. Po více než čtyřicetileté absenci činnosti soukromých podnikatelů se řada odborníků a teoretiků shodla na tom, že je třeba pokračovat v tradicích zavedených před 2. světovou válkou. [19]

Obnova a rozvoj drobných podniků a soukromého živnostenského podnikání byly nedílnou a systémovou součástí transformace českého národního hospodářství na ekonomiku tržního typu. [22]

1.2.1 Funkce malých a středních podniků v ekonomice

➤ *Konkurenční prvek*

Malé a střední podniky jsou důležitou součástí trhu, zajišťují konkurenci a působí proti monopolním tendencím. Čím více podniků se pohybuje na určitém trhu, tím je větší konkurence. Podniky jsou nuceny snažit se o hledání co nejvýhodnějšího uplatnění na trhu. Zajišťují konzumentům možnost volby ve spotřebě, konkurenční boj pak umožňuje působit na snižování cen. Velká přizpůsobivost malých podniků je impulsem k inovacím a změnám struktury. Narušuje staré, silné pozice ve spotřebě získané velkými podniky. Drobné podniky vystupují v konkurenci ve dvou polohách. Ve vztahu k velkým podnikům, kde je jejich pozice méně příznivá. Dále působí mezi sebou i ve vzájemné konkurenci.

➤ *Tvorba pracovních příležitostí*

MSP vytvářejí podstatně více pracovních příležitostí než velké podniky, jsou vůči vlivům hospodářské recese mnohem odolnější, ale ne imunní.

➤ *Citlivost ke změnám*

Schopnost malých podniků pružně reagovat na změny je dána především tím, že tyto firmy nejsou na rozdíl od velkých podniků zatíženy existencí rozsáhlého investičního majetku. Velké firmy nejsou často schopny reagovat tak rychle, pokračují setrvačně určitým rozvojovým směrem a trvá jim delší dobu, než reagují na změnu na trhu.

➤ *Hlavní zdroj inovace*

MSP sehrává rozhodující roli při vzniku nových technologií a výrobků. Velké podniky jsou s velkou pravděpodobností nositelem "procesu" inovace¹. Vyvinou-li nový výrobek, jeho vznik je výsledkem drobných zlepšení nebo pracnější technologie. Malé podniky se s daleko větší pravděpodobností pokoušejí o technologický skok v inovaci výrobku. Důvody proč jsou MSP nositeli inovací: [1]

- Je v nich méně restriktivních organizačních prvků a větší individuální iniciativa
- Inovace je nezbytnou podmínkou přežití
- Pro velké firmy může být z obchodních důvodů výhodné provádět minimální technologické inovace
- Výzkumní pracovníci a vynálezci ve velkých firmách mají tendenci se specializovat, v malých firmách mají naopak tendenci k univerzálnosti (specializace může inovaci omezovat)
- Manažeři malých technologicky zaměřených firem jsou mnohem více zainteresováni na realizaci inovace

➤ *Zajištění společenské stability a svobody*

Malé a střední podniky přispívají k pluralistickému uspořádání společnosti. Dávají šanci k svobodnému uplatnění podnikatelů, k samostatné realizaci občanů v ekonomické oblasti. Učí je však i sebeodpovědnosti. Existence silného středního stavu stabilizuje společnost, protože jakákoliv nejistota a radikální proudy jsou zdrojem ekonomických rizik.

➤ *Protikrizová prevence a stabilizace konjunktury*

Na základě matematicko-statistických zákonů je dokázáno, že čím větší počet jednotek se na určitém území či v určitém odvětví vyskytuje, tím větší je prevence proti dopadům případných krizí. Pokud je většina produkce v nějakém odvětví centralizována do několika velkých podniků, může nepříznivý vývoj na světových a domácích trzích velmi

---

¹ Inovace (angl. innovation): obnovení, změna; v ekonomice nové technické aj. myšlenky (invence) zaváděné do výroby nebo do jiné činnosti

negativně ovlivnit jejich ekonomiku. K odolnosti malých a středních podniků proti konjunkturálním výkyvům působí jejich pružnost a přizpůsobivost. Na druhé straně, pokud je malý podnik závislý svými výkony na jednom či několika velkých podnicích, dopadají na něj výkyvy také negativně. Při větším počtu podniků se riziko diverzifikuje.

➤ *Ostatní*

Lze samozřejmě uvést i další funkce:

- ❖ drobné podnikání je městotvorný prvek – zejména u velkých měst při soustředování produkčních kapacit do průmyslových oblastí a zón poskytují drobné řemeslné, obchodní a službové podniky pracovní příležitosti v centrech měst, ožívují historická centra apod.,
- ❖ jsou projevem domácího kapitálu a dávají možnost posílit domácí podnikatelský prvek v tržní ekonomice,
- ❖ kladně ovlivňují obchodní a platební bilanci zejména pokud exportují nebo se případně výrazně podílí v oblasti cestovního ruchu a některých služeb. [1;15]

Malé a střední podniky mají tedy mimořádný význam pro rozvoj národního hospodářství, pro vytváření nových pracovních míst a pro rozvoj jednotlivých měst, obcí a regionů.

Malé a střední podniky rovněž spoluvytvářejí zdravé podnikatelské prostředí a zvyšují dynamiku trhu. Svou schopností absorbovat podstatnou část pracovních sil uvolňovaných z velkých podniků při strukturálních změnách přispívají ke stabilizaci ekonomického systému. [46]

1.2.2 Shrnuté výhody (přínosy) a nevýhody MSP

Ekonomický a sociální přínos malých a středních podniků je charakterizován schopnostmi:

- zmírňovat negativní důsledky strukturálních změn,
- působit jako subdodavatelé velkých podniků,

- vytvářet podmínky pro vývoj a zavádění nových technologií,
- vytvářet pracovní příležitosti za nízkých kapitálových nákladů,
- rychleji se adaptovat na požadavky a výkyvy trhu,
- vyplňovat okrajové oblasti trhu, které nejsou pro větší podniky zajímavé,
- decentralizovat podnikatelské aktivity a napomáhat rychlejšímu rozvoji regionů, menších měst a obcí.

Možnost využití potenciálu malých a středních podniků v ekonomice je do značné míry závislá na prostředí, kterým jsou obklopeny. Na malé a střední podniky negativně působí především:

- malá ekonomická síla v porovnání s velkými podniky,
- obtížný přístup ke kapitálu omezující možnost financování rozvojových aktivit,
- horší přístup k odbornému vzdělávání, nižší dostupnost potřebných informací a poradenských služeb,
- nekalá konkurence ze strany velkých podniků a dumpingové ceny dovážených produktů,
- omezení v odbytě hotových výrobků na domácím trhu a zvýšené náklady při jeho vývozu,
- konkurence obchodních řetězců vytvářených kapitálově silnými firmami,
- slabá pozice v soutěži o veřejné zakázky,
- platební nekázeň způsobující druhotnou platební neschopnost,
- vysoké administrativní zatížení.

Opatření zemí s tržní ekonomikou se proto zaměřují na snižování těchto nevýhod, na vytváření vhodných legislativních a ekonomických podmínek vedoucích k podpoře vznikajících a rozvoji již existujících malých a středních podniků. (viz. další kapitola) [45]

2 Právní úprava MSP v České republice

Základní veřejnoprávní normou, upravující vztahy podnikatelů a státu a stanovující základní podmínky podnikání pro převážnou část podnikatelských aktivit fyzických i právnických, tuzemských i zahraničních osob, je **zákon č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání**.

V našich podmínkách můžeme konstatovat, že malé a střední podniky mají zejména charakter živnostenských podniků provozovaných fyzickými nebo právnickými osobami, které jsou charakterizovány určitými rysy a působí zejména v oblasti malosériové a zakázkové výroby, stavebnictví, řemesel, obchodu a služeb. [15]

Proto se na živnostenský zákon zaměřím podrobněji.

2.1 Živnostenský zákon

Živnostenský zákon byl schválen 2.10.1997 Federálním shromážděním České a Slovenské Federativní republiky a účinnosti nabyl 1.1.1992 jako nezbytný předpoklad pro rozvoj podnikání.

Teprve přijetím tohoto zákona se v našem právním řádu plně realizovala zásada rovnosti vlastníků a svobody podnikání, jež je obvyklá v zemích s tržní ekonomikou. Tyto zásady navazují na již přijatou Listinu základních práv a svobod (zákon č. 23/1991 Sb.). Živnostenský zákon navázal na zákon o soukromém podnikání občanů, svou filosofií a zásadami úpravy na původní živnostenské právo. Při jeho tvorbě bylo využito i současné úpravy živnostenského práva německého, rakouského a italského. [15]

Zásadně změnil pohled na podnikatele, resp. živnostníka, neboť jeho právní úprava se vztahuje jak na velké firmy zaměstnávající několik tisíc zaměstnanců, tak i na jednotlivého řemeslníka.

Jeho principem je v zásadě umožnit vstup do podnikání každému, kdo splní podmínky stanovené zákonem, přičemž jejich splnění je ve velké většině bezproblémové.

Rozvoj podnikání, k němuž v posledních letech došlo, vyžadoval změny živnostenského zákona, proto jich od doby jeho účinnosti bylo přijato více než 50. Většinou však nešlo o zásadní změny v obecné úpravě, ale o menší úpravy týkající se jednotlivých oborů řemeslných, vázaných či koncesovaných živností a podmínek pro jejich provozování jako důsledek nové právní úpravy odvětví, v němž je daná živnost provozována.

Poslední novela živnostenského zákona byla schválena s účinností od 1. dubna 2003 jako zákon č. 88/2003 Sb. Jedním z rozhodujících pilířů novel je harmonizace s právem Evropské unie.

Ministerstvo průmyslu a obchodu v listopadu 2002 předložilo novelu živnostenského zákona, která by ke dni vstupu do EU zavedla pro občany EU získávání živnostenského oprávnění za podmínek platných pro české občany. Novela dále harmonizuje požadavky na odbornou způsobilost, upravuje poskytování služeb podnikateli z EU a přeřazuje některé koncesované živnosti do živností ohlašovacích. [7]

Původně se počítalo dokonce s celkovou rekodifikací živnostenského práva, která by mimo jiné zrušila koncesované živnosti a zařadila je mezi živnosti vázané. Tento záměr však byl opuštěn a příslušné ministerstvo vypracovalo pouze návrh novely živnostenského zákona, kterou by měla být do českého právního řádu implementována především Směrnice 99/42/ES Evropského parlamentu a Rady týkající se odborné způsobilosti pro provozování podnikatelských aktivit v členských státech Evropské unie. Ve výhledu dalších třech let Ministerstvo průmyslu a obchodu počítá s další novelou živnostenského zákona reagující na rekodifikaci soukromého práva. [3]

Vedle živnostenského zákona jsou pak samostatným zákonem upraveny živnostenské úřady a jejich působnost. Mezi živnostenské předpisy patří také takzvané podzákonné právní předpisy vydané vládou či jednotlivými ministerstvy k provedení živnostenského zákona. [3]

2.1.1 Živnost

2.1.1.1 Definice živnosti

V souladu s živnostenským zákonem je tedy živnost „*soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem.*“ [29]

Zákon o živnostenském podnikání vymezuje, které činnosti nejsou živností. Průkazem živnostenského oprávnění je živnostenský list nebo koncesní listina osvědčující splnění všech podmínek vyžadovaných živnostenským zákonem pro příslušnou činnost.

2.1.1.2 Podmínky provozování živnosti

Živnost může provozovat fyzická nebo právnická osoba, která splní požadavky stanovené živnostenským zákonem. Tyto podmínky můžeme v podstatě rozdělit na dvě skupiny, a sice na *všeobecné podmínky* a *zvláštní podmínky* provozování živnosti. [29]

Mezi *všeobecné podmínky provozování živnosti* patří:

- ❖ dosažení věku 18 let,
- ❖ způsobilost k právním úkonům,
- ❖ bezúhonnost,
- ❖ předložení dokladu o tom, že fyzická osoba nemá vůči územním finančním orgánům státu daňové nedoplatky.

Zvláštními podmínkami provozování živnosti jsou:

- ❖ odborná nebo jiná způsobilost

2.1.1.3 Druhy živností

1) Ohlašovací

- při splnění stanovených podmínek smějí být provozovány na základě ohlášení
dále se člení na:

- ❖ Řemeslné¹ - podmínkou u nich je většinou vyučení v oboru a praxe
- ❖ Vázané² - musí být splněna podmínka odborné způsobilosti
- ❖ Volné³ - do této oblasti spadají činnosti nezahrnuté do řemeslných, vázaných ani koncesovaných živností
  - jsou to živnosti, pro jejichž provozování tento zákon nevyžaduje prokazování odborné ani jiné způsobilosti.

2) Koncesované⁴

- smějí být provozovány na základě koncese
- mezi koncesované živnosti patří činnosti, které mohou ohrozit zdraví, majetek a bezpečnost a k jejich provozování je nutno získat nejprve státní povolení.

Nejdůležitější součástí živností jsou řemesla. Řemesla jsou specifickou činností, jež zahrnují výrobu zboží, jeho odbyt a ve vztahu k řemeslným a průmyslovým výrobkům i opravy a služby. Od průmyslových podniků se řemeslné podniky odlišují charakterem výroby – nevyrábí uniformní výrobky a výkony pro širší spotřebu. Typické pro řemeslo je také vykonávání více dílčích profesních funkcí – pracovníci zvládají více řemeslných činností.

Z hlediska předmětu podnikání existují živnosti **obchodní, výrobní a poskytující služby**.

¹ Řemeslné živnosti jsou uvedeny v příloze č. 1 živnostenského zákona

² Vázané živnosti jsou uvedeny v příloze č. 2 živnostenského zákona

³ Příloha k nařízení vlády č. 140/2000Sb., kterým se stanoví seznam oborů živností volných

⁴ Koncesované živnosti jsou uvedeny v příloze č. 3 živnostenského zákona

2.2 Další zákony

Činnost malých a středních podniků je dále ovlivňována celou řadou dalších zákonů.

Živnostenský zákon je úzce spjat s obecnou úpravou podnikání obsaženou v *obchodním zákoníku*, se kterou se do jisté míry prolíná a doplňuje. V obchodním zákoníku najdeme právní vymezení podnikání, podnikatele, místo podnikání, obchodního rejstříku, předepsané formality o jménu podniku a celou řadu dalších pojmů, které musí každý podnikatel znát. Co se týká problematiky účelového sdružení fyzických a právnických osob jsou právní náležitosti uvedeny v *občanském zákoníku*.

Volba právní formy podnikání hraje velice důležitou roli při sestavování podnikatelského záměru. Špatně zvážené možnosti volby právní formy podnikání mohou vést k pozdějším existenčním problémům a nesnázím.

Rozlišujeme [21]:

➤ *Podnikání bez založení právnické osoby*

- a) Individuální podnikání a bezpodílové spoluvlastnictví manželů
- b) Sdružení a ručení účastníků sdružení

Jestliže se potencionální podnikatel rozhodne podnikat bez založení nového subjektu s právní subjektivitou je možné buď individuálně, nebo po uzavření smlouvy o sdružení. U této formy podnikání jsou nižší náklady při zahájení, je zde větší svoboda při rozhodování, nedochází zde také k dvojímu zdanění.

➤ *Podnikání formou právnické osoby*

- a) Veřejná obchodní společnost
- b) Komanditní společnost
- c) Společnost s ručením omezeným
- d) Akciová společnost
- e) Družstvo

Sdružené formy podnikání dávají budoucímu podnikateli možnost využívat společných prostředků, znalostí a schopností více osob, což je jistě výhodou. Nevýhodou můžou být nutné vyšší finanční prostředky, komplikovanější vztahy, jestliže nejsou dostatečně právně ošetřeny.

➤ *Franšíza*

Dohoda o frančíze je ujednání, v němž franchisor, to znamená majitel ochranné známky, obchodní firmy, know-how, poskytne druhé straně, uživateli frančízy, licenci na využití tohoto souboru práv průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví. Uživatel frančízy zůstává nezávislým podnikatelem nesoucím vlastní podnikatelské riziko, přičemž má povinnost platit majiteli frančízy finanční úhradu za její využívání.

Dohody o frančíze umožňují majitelům frančízy založit s omezenými investicemi jednotnou obchodní síť, což může pomoci zejména malým a středním podnikům při vstupu na trh. Ty mohou zakládat vlastní prodejny rychleji a s větší nadějí na úspěch než bez zkušeností a pomoci majitele frančízy. Stejnorodá síť prodejen a trvalá spolupráce mezi majitelem frančízy a uživatelem frančízy zajišťuje stabilní kvalitu výrobků a služeb.[4]

Jak již bylo uvedeno, malé a střední podniky v České republice mají charakter zejména živnostenských podniků - to platí především pro malé a drobné podnikatele. Pro střední podniky je v ČR v široké míře zastoupena především právní forma společnosti s ručením omezeným a veřejné obchodní společnosti. Právní forma akciové společnosti přísluší především velkým podnikům.

Méně známá cesta v podnikání - franchising - je v ČR stále v "plenkách". Hlavní příčinou jeho zatím slabého používání v ČR je, podle mého názoru, obtížný přístup podnikatelů k finančním prostředkům.

K dalším právním předpisům upravující MSP patří zákon o podpoře malého a středního podnikání, zákon o investičních pobídkách, zákon o konkurzu a vyrovnání, a mnoho dalších.

3 Podpora MSP v ČR

Státní podpora malého a středního podnikání se za jedno desetiletí své existence stala nepostradatelnou součástí podnikatelského prostředí pozitivně ovlivňující rozvoj podnikání. Přispívá ke zvyšování konkurenceschopnosti malých a středních podniků, k posílení stability a rozvoji tohoto sektoru a v neposlední řadě kompenzuje nedostatek vlastního kapitálu a obtížnou dostupnost cizích zdrojů.

3.1 *Politika podpory MSP a její cíle*

Malé a střední podniky mají pro společnost veliký význam. Proto je i v ČR, stejně jako ve vyspělých zemích, realizována politika podpory podnikání. Vláda projednala Politiku podpory malého a středního podnikání na období do roku 2004 vypracovanou Ministerstvem průmyslu a obchodu ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj v prosinci 2000. Politika obsahuje opatření k podpoře malých a středních podniků. Opatření se týkají zvýhodňování přístupu k poradenským a informačním službám, ke kapitálu na realizaci podnikatelských záměrů, zlepšování podnikatelského prostředí a zvyšování stability podniků.

Dlouhodobým cílem politiky je umožnit fungování sektoru malých a středních podniků tak, aby tento sektor přispíval ke zvyšování výkonnosti národního hospodářství, jeho technologické úrovni a jeho konkurenceschopnosti, ke snižování nezaměstnanosti a k regionální, sociální a ekonomické diferenciaci jako základním předpokladům ekonomického rozvoje společnosti.

Měřítkem naplňování tohoto cíle je především vývoj podílu malých a středních podniků na výstupech ekonomiky a na zaměstnanosti, a porovnání jejich výsledků s hodnotami dosahovanými ekonomicky dlouhodobě nejúspěšnějšími státy světa a Evropy, a to jak za ekonomiku země, tak za jednotlivé regiony.

Základní střednědobé cíle politiky podpory MSP jsou:

- ❖ zvýšit technologickou úroveň a konkurenceschopnost malých a středních podniků a vytvořit tak předpoklad jejich úspěšného začlenění do trhu EU,

- ❖ zvýšit podíl malých a středních podniků na obnovení růstu ekonomiky, na její exportní výkonnosti, na snižování nezaměstnanosti a na hospodářském oživení strukturálně postižených a ekonomicky slabých regionů,
- ❖ nástroje a mechanismy systému podpory malých a středních podniků uplatňovat v souladu s pravidly Evropské unie a racionalizovat mechanismy jeho poskytování.
- ❖ usnadnit vstup občanů do podnikání,
- ❖ podporovat spolupráci malých a středních inovačních firem s výzkumnými pracovišti vysokých škol, Akademie věd ČR, státními i soukromými výzkumnými ústavy, velkými výrobci apod.

V roce 2002 byl přijat nový zákon o podpoře malých a středních podniků, který vstoupil v platnost v lednu 2003. Na jeho základě je odpovědnost za regionální podporu přenesena z ministerstva pro místní rozvoj na ministerstvo průmyslu a obchodu, odbor malých a středních podniků.

Tato politika sestává z deseti celostátních a sedmi regionálních programů pro strukturálně postižené a hospodářsky slabé regiony. Celkový objem veřejných podpor pro malé a střední podniky činí pro rok 2002 39 milionů eur, z čehož připadne na celostátní programy 83 procent a na regionální programy 17 procent. [46]

3.2 Programy finančních podpor MSP

Celý systém podpor pro rok 2003 vychází rámcově z usnesení vlády č. 1257 ze dne 11. 12. 2000, které stanovilo základní podmínky poskytování státní podpory malým a středním podnikům v České republice pro léta 2001 - 2004. Pravidla poskytování podpor pro rok 2003 musela být však upravena v souvislosti s ustanoveními zákona č. 47/2002 Sb. o podpoře malého a středního podnikání, který vstoupil v platnost dne 1. 1. 2003 a který v zásadě dokončuje proces sjednocení podmínek s podmínkami podpor, podle kterých jsou tyto realizovány v zemích Evropské unie.

Podle zákona č. 47/2002 Sb., kterým se změnil zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů České republiky ve znění pozdějších předpisů, jsou tyto programy v kompetenci Ministerstva průmyslu a obchodu.

Realizaci programů zajišťují Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s. (ČMZRB), Agentura pro rozvoj podnikání (ARP), Česká agentura na podporu obchodu/CzechTrade a Design centrum České republiky (DC ČR).

Cílem programů je podpora realizace podnikatelských záměrů malých a středních podniků.

Programy jsou určeny pro fyzické a právnické osoby se sídlem na území České republiky. Podnikatelský projekt musí mít charakter průmyslové, stavební nebo řemeslné výroby, služeb, včetně zdravotnických a lékařských, a obchodu, vymezený seznamem odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ) (viz příloha č. 1). Všechny projekty musí být realizovány na území České republiky.

Zájemci o účast v programu předkládají zpracovaný projekt na příslušném formuláři. O poskytnutí podpory rozhoduje poskytovatel podpory nebo organizace pověřená realizací programu v závislosti na splnění podmínek programů. [46]

3.2.1 Programy podpory MSP poskytované ČR na rok 2003

➤ *Formy podpory MSP*

Podpory malého a středního podnikání jsou poskytovány formou zvýhodněných **záruk** za úvěr, leasing, kapitálový vstup a za návrh do obchodní veřejné soutěže (program ZÁRUKA). Dále jsou poskytovány zvýhodněné středně či dlouhodobé **úvěry** (programy KREDIT a START), **příspěvky** na úhradu úroků (programy TRH, VESNICE a REGENERACE). Jiné příspěvky mohou být poskytovány na zvýšení zaměstnanosti (program SPECIAL), na získání certifikátu podle norem řady ISO 9000 nebo 14000, EMAS či značky shody s normou ČSN TEST (program TRH) popř. ostatní příspěvky na náklady spojené s kapitálovým vstupem (program ZÁRUKA) či vytvářením kooperačních sdružení (program KOOOPERACE). K **ostatním** patří programy, které podporují oblast vzdělávání, školení, technologií a inovací. Tyto programy jsou poskytovány formou **dotace**.

Charakteristika programů

Podle rozhodnutí Ministerstva průmyslu a obchodu budou v roce 2003 poskytovány podpory malých a středních podniků prostřednictvím těchto programů:

➤ **ZÁRUKA**

Tento program umožňuje podnikatelům získat zvýhodněné bankovní záruky k bankovnímu úvěru, leasingu, rizikovému a rozvojovému kapitálu, usnadňuje realizaci podnikatelských projektů malých a středních podnikatelů zaměřených na investice a pomocí záruk za provozní úvěry a záruk za návrhy do obchodních veřejných soutěží napomáhá zvyšovat konkurenceschopnost těchto podnikatelů. Tento program byl o záruku za návrh do obchodní veřejné soutěže rozšířen v únoru 2001. Tyto bankovní záruky slouží jako jistota do obchodní veřejné soutěže a jsou určeny těm klientům, kteří při předkládání svých nabídek nechtějí poskytnout jistotu složením vlastních finančních prostředků. Výše bankovní záruky může činit max. 5 mil. Kč pro jednu soutěž. Poskytovatelem programu je ČMZRB.

➤ **KREDIT**

V rámci tohoto programu mohou malí podnikatelé získat úvěr od ČMZRB až do výše 7 mil. Kč na realizaci svých podnikatelských záměrů.

➤ **START**

Cílem programu je umožnit pomocí zvýhodněných úvěrů vstup do podnikání a jeho rozvoj v počáteční fázi pro podnikatele vstupující poprvé do podnikání. ČMZRB poskytuje tento úvěr bezúročně a podnikateli lze poskytnout podporu z tohoto programu pouze jednou.

➤ **TRH**

Cílem programu je zvýšení konkurenceschopnosti malých a středních podnikatelů na domácích i zahraničních trzích. Podpora je určena malým a středním podnikatelům v přípravě podmínek vstupu do jednotného trhu EU. MSP mohou získat podporu od ČMZRB ve formě příspěvků na úhradu úroků, příspěvku na získání certifikátu podle norem řady ISO 9000 nebo 14000, či značky shody s normou ČSN TEST.

➤ **KOOPERACE**

Cílem programu je podpora zakládání a rozvoje kooperačních sdružení malých a středních podnikatelů k posílení jejich postavení na trhu. ČMZRB poskytuje příspěvek ve výši maximálně 50 % nákladů na realizaci projektu sdružení a je omezen částkou 1,5 mil. Kč.

➤ **VESNICE**

Cílem programu je zvýšit přitažlivost drobného podnikání a zaměstnanost v malých obcích a tím přispět ke zlepšení hospodářské a sociální situace na tomto území. Program umožní poskytnout podnikatelským subjektům podnikajícím v obcích do 2999 obyvatel příspěvek ve výši 5 procentního úroku z bankovního úvěru určeného na realizaci podnikatelského projektu.

➤ *REGENERACE*

Cílem programu je zvýšit přitažlivost malého podnikání a zaměstnanost na vymezeném území, a tím přispět ke zlepšení hospodářské a sociální situace na tomto území. Program je určen malým podnikatelům se sídlem na území České republiky, kteří realizují nebo hodlají realizovat svůj podnikatelský záměr na území městských památkových rezervací (MPR), památkových rezervací vesnického typu (PR), městských památkových zón (MPZ) a památkových zón vesnického typu (PZ) v České republice (podle přílohy č. 2) a v objektech zapsaných v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky (ÚSKP) (viz příloha č. 1).

➤ *SPECIAL*

Cílem programu je zvýšit zaměstnanost občanů z problémových skupin obyvatelstva. Za příslušníky této skupiny jsou pro účely tohoto programu považováni občané se změněnou pracovní schopností (včetně invalidů) a občané společensky nepřízpůsobení¹. Program umožní poskytnout podnikatelským subjektům příspěvek na každého nově přijatého zaměstnance z problémových skupin obyvatelstva ve výši 4 000 Kč měsíčně. Program má doplňkový charakter k ostatním programům podpory malého a středního podnikání.

Žádost o finanční příspěvek (Trh, Vesnice, Regenerace, Special) je uvedena v příloze č. 3.

➤ *MARKETING*

Základním cílem programu je usnadnění přístupu českých malých a středních podnikatelů na zahraniční trhy a snížení rozdílu v objemu a kvalitě informačních, poradenských a vzdělávacích služeb ve srovnání s obdobnými podniky, které působí v EU.

Program, který je realizován CzechTrade prostřednictvím dotací, umožní malým a středním podnikatelům (MSP) zvyšovat obrát a zisk využíváním obchodních příležitostí, které existují na světovém trhu. Současně program přispěje k zapojení českých MSP do jednotného vnitřního trhu EU.

---

¹ podle § 91 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení

➤ *DESIGN*

Program vychází ze skutečnosti, že design významně zvyšuje konkurenční schopnost průmyslové produkce, ovlivňuje tvorbu pracovního a životního prostředí, podílí se na zvyšování úrovně hmotné kultury společnosti a ve svých důsledcích spoluvytváří životní styl. Předmětem podpory je poskytnutí dotace od DC ČR na vytvoření kvalitního designu. Cílem programu je zabezpečit malým a středním podnikatelům metodickou pomoc při začleňování designu do podnikatelské strategie, při výběru designérů, vytvořit podmínky pro účinnou spolupráci designéra s podnikatelem a získat kvalitní design.

➤ *PORADENSTVÍ*

Cílem programu je umožnit osobám připravujícím se na podnikání, malým a středním podnikatelům (MSP) v ČR získat cenově zvýhodněné odborné služby podnikatelského poradenství, informace a služby podnikatelských inovačních center pro inovační MSP. Program je financovaný prostřednictvím dotací z prostředků státního rozpočtu a z finančních prostředků Phare. Poskytovatelem programu je Agentura pro rozvoj podnikání.

Služby poskytované v rámci programu podporují zejména zakládání nových podnikatelských subjektů, vytváření nových pracovních míst, zkvalitnění managementu a ekonomickou stabilitu MSP a rozvoj inovačních MSP.

Po povodních v srpnu 2002 byly znovu obnoveny programy podpory pro podniky postižené touto živelní katastrofou. Jde o program **REKONSTRUKCE**, schválený usnesením vlády č. 797 z 21. 8. 2002, který je zaměřen na pomoc všem podnikům postiženým povodní. Bude pokračovat v nezměněných podmínkách i pro rok 2003. Dále o program **OBNOVA 2002** pro malé podniky s počtem zaměstnanců nižším než 50 osob, který je financován z prostředků Phare. [16]

V tomto roce bude též pokračovat program **POHRANIČÍ**. Jedná se o program dotací pro malé podnikatele na příhraničním území se SRN a Rakouskem. V září 2002 byla vyhlášena druhá etapa příjmu žádostí do programu s jeho ukončením u příhraničí se SRN do 31. 7. 2003 a pro oblasti sousedící s Rakouskem do 30. 9. 2003. [30]

➤ *Sektorový operační program PRŮMYSL vyhlašovaný pro rok 2003*

Ministerstvo průmyslu a obchodu vyhlásilo na základě usnesení vlády ČR č. 1234 ze dne 9. 12. 2002 pro rok 2003 programy podpory Sektorového operačního programu Průmysl (SOP) pro projekty do programů:

- ❖ Podpora inovací a vývoje nových výrobků a technologií,
- ❖ Rozvoj informačních a komunikačních technologií,
- ❖ Rozvoj infrastruktury pro firemní vzdělávání,
- ❖ Zavádění technologií zvyšujících konkurenceschopnost podniků na trhu, technologií využívajících obnovitelné surovinové zdroje a technologií a výrobních postupů šetrných k životnímu prostředí.

Programy jsou zaměřeny na realizaci politiky hospodářské a sociální soudržnosti v sektoru průmyslu a na zvýšení výkonnosti a konkurenceschopnosti zpracovatelského průmyslu a určených na podporu projektů směřujících k rozvoji techniky a technologií malých a středních podniků z prostředků státního rozpočtu zahajovaných v roce 2003.

Podrobná charakteristika programů SOP je uvedena v [16]

3.2.2 Hlavní změny v programech státní podpory proti roku 2002

V souvislosti se vstupem v platnost zákona č. 47/2002 Sb. o podpoře malého a středního podnikání, dochází ke změnám v dosavadní charakteristice podnikatelů, spadajících do této kategorie. V části znění programů, týkající se "vymezení příjemců podpory" se proto:

- upřesňuje kategorizace firem dle počtu zaměstnávaných pracovníků (viz. 1. kapitola)
- v ekonomických kategoriích se zavádí ukazatel "čistý obrat"¹ namísto dosavadního ukazatele "tržby",

---

¹ Čistým obratem se pro účely zákona č. 47/2002 Sb. rozumí výnosy z prodeje vlastních výrobků a služeb po odečtení daně z přidané hodnoty na výstupu (§ 2 Zákona č. 47/2002 Sb., o podpoře MSP)

- u počtu pracovníků žadatele o podporu se zavádí kategorie "průměrný přepočtený počet zaměstnanců"¹ namísto dosud užívaného "počtu pracovníků na plný pracovní úvazek",

Pokud se týká sankcí vůči příjemcům podpor, kteří nedodrží programové podmínky, budou se nově řídit §44 zákona č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech. Novinkou je zejména zapojení finančních úřadů při vymáhání neoprávněně získaných podpor.

Specifické změny v jednotlivých programech²

➤ *V programu KREDIT*

V tomto programu se rozšiřuje nabídka typů poskytovaných zvýhodněných úvěrů s poklesem dosavadní úrokové sazby následovně:

- 1) do výše 7 mil. Kč (s úrokovou sazbou 4 % p. a. a splatností do 6 let), pro podporu podnikatelských záměrů v regionech strukturálně postižených (dosud podporovány prostřednictvím programu PREFERENCE) a regionech postižených povodní v roce 2002,
- 2) do výše 4 mil. Kč (s úrokovou sazbou 5 % p. a. a splatností do 6 let), pro podporu podnikatelských záměrů v ostatních regionech (mimo bod 1.),
- 3) malé úvěry až do výše 1 mil. Kč (s úrokovou sazbou 3 % p. a. a splatností do 4 let), pro podporu projektů bez regionálního omezení, které jsou připraveny a doporučeny některým regionálním poradenským a informačním centrem (RPIC) nebo podnikatelským inovačním centrem (BIC). Zařazením těchto "malých úvěrů" do programu KREDIT nahrazuje dosud užívaný samostatný program MALÉ PŮJČKY, realizovaný dosud Agenturou pro rozvoj podnikání.

Ve všech třech případech platí podmínka, že úvěr lze poskytnout maximálně do výše 80 % předpokládaných nákladů projektu.

¹ Vypočítá se jako podíl celkového počtu hodin odpracovaných všemi zaměstnanci žadatele o podporu, zvýšený o neodpracované hodiny v důsledku čerpání dovolené na zotavenou, překážek v práci a pracovní neschopnosti, za niž jsou poskytovány dávky nemocenského pojištění, a celkového ročního fondu pracovní doby připadajícího na jednoho zaměstnance pracujícího na stanovenou týdenní pracovní dobu (§ 83a zákoníku práce)

² Zpravodaj ČMZRB 5/2002

➤ *V programu TRH*

Finanční příspěvky (na úhradu úroků, k nákladům na certifikaci), podmínkou jejichž poskytnutí je doložení certifikátu řízení jakosti podle normy ČSN EN ISO 9001:2001 (EN ISO 9001:2000), je možno poskytnout pouze malým firmám s počtem pracovníků méně než 50 osob. U firem s 50 a více zaměstnanci lze podporu k tomuto certifikátu poskytnout pouze v případě společné certifikace s ČSN EN ISO 14001 (ISO 14001).

➤ *V programu ZÁRUKA*

V tomto programu - u záruky za leasing - se vypouští podmínka minimální 10 % účasti podnikatele formou akontace.

➤ *V programu KOOPERACE*

V tomto programu se snižuje horní hranice příspěvku k nákladům na realizaci projektu sdružení z dosavadních 3 mil. Kč na 1,5 mil. Kč. Byla také doplněna další podmínka účasti v programu - sdružení musí věrohodným způsobem prokázat kooperační provázanost svých členů, danou působením ve stejném oboru nebo v technologicky provázaných oborech.

➤ *V programu VESNICE*

V programu VESNICE se mění vymezení příjemců podpory; zatímco v roce 2002 byl program určen malým a středním firmám (s méně než 250 zaměstnanci), pro rok 2003 mohou využít program pouze drobné firmy (s méně než 10 zaměstnanci). Také došlo ke snížení sazby příspěvku na úroky z dosavadních 6 % na 5 %.

Proti roku 2002 je uzavřen příjem žádostí do programů HRANICE, REGION, PREFERENCE, PROVOZ A REGIOZÁRUKA. Tyto programy nebudou realizovány. V souvislosti s přechodem kompetence za podporu malého a středního podnikání na Ministerstvo průmyslu a obchodu, nebude dále užíváno ani dosavadní členění programů na skupinu plošných a regionálních. [30]

3.2.3 Průběh podpory MSP za rok 2002

V této části se zaměřím především na podpory realizované Českomoravskou záruční a rozvojovou bankou v období leden až říjen 2002, tzn. nejsou zde programy MARKETING, PORADENSTVÍ, MALÉ PŮJČKY, DESIGN (viz kapitola 3.3 Institucionální zabezpečení).

➤ Záruky

Bylo poskytnuto 574 záruk v celkové výši 2 070,2 mil. Kč, z toho záruky za úvěry činily 1867,4 mil. Kč a záruky za návrh do období veřejné soutěže pro 184 firem dosáhly 202,8 mil. Kč. Zárukami bylo podpořeno asi 3,4 mld. Kč úvěrů. Průměrná výše záruky tak dosáhla 55,7% z jistiny úvěru. Bankovní záruka je využívána při získávání podnikatelského úvěru především klienty Komerční banky a České spořitelny.

➤ Úvěry

Zvýhodněné úvěry v celkové výši 332,1 mil. Kč byly určeny 154 podnikatelům. V úvěrových programech vykazuje nejvyšší zájem podnikatelů program KREDIT, v jehož rámci bylo poskytnuto 126 úvěrů v celkové výši 284,6 mil. Kč.

Vysoký je počet uspokojených žádostí začínajících podnikatelů o bezúročné úvěry v programu START. Na celkových 287 dosud kladně vyřízených žádostí bylo vyčleněno 135,3 mil. Kč, což představuje v průměru 471 tis. Kč na začínajícího podnikatele.

➤ Příspěvky

Příspěvky na úroky celkem dosáhly za uvedené období 321,4 mil. Kč pro 343 projektů. Trvale vysoký zájem je o příspěvek na získání certifikátu ISO, kde již bylo v uvedeném období evidováno 1 109 žádostí (ve stejném období loňského roku 740 žádostí). [30]

Podrobnější údaje o poskytnutých podporách a podaných žádostech uvádí následující tabulka.

Tabulka č. 1: Poskytnuté podpory a podané žádosti v lednu až říjnu 2002

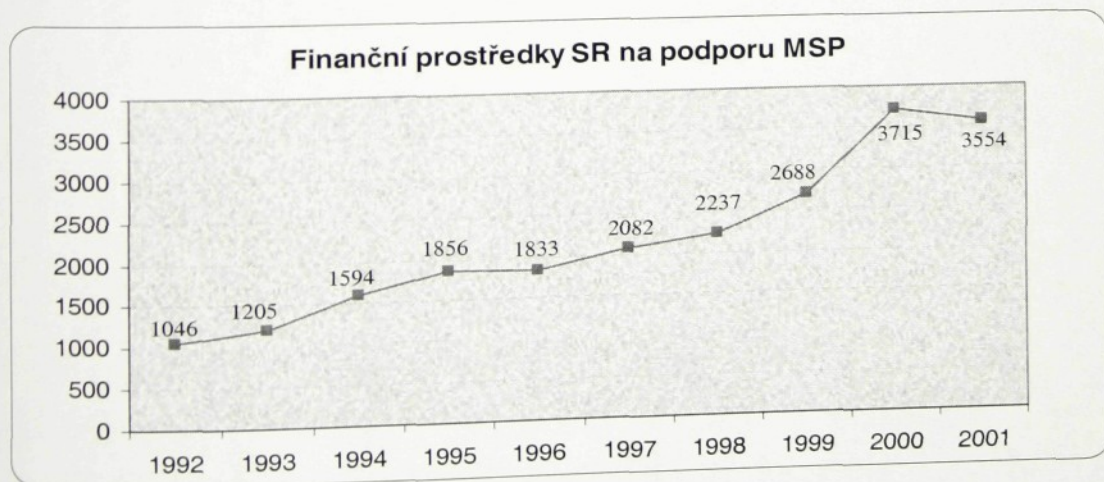
Druh podpory	Poskytnuté podpory		Žádosti v řešení	
	Počet	Objem (mil.Kč)	Počet	Objem (mil. Kč)
ZÁRUKY (všechny)	574	2070,2	92	462,6
z toho program ZÁRUKA (bez vádia)	374	1783,5	80	432
Vádium	184	202,8	5	4,3
REGIOZÁRUKA	10	68,2	-	-
ÚVĚRY celkem	154	332,1	63	153,1
z toho program KREDIT	126	284,6	51	121,7
PREFERENCE	24	44,9	9	28,4
PROVOZ	4	2,7	3	3
Úvěry v programu START	287	135,3	75	36,9
PŘÍSPĚVKY a úroky celkem	343	321,4	368	289
Příspěvek v programu SPECIAL	27	24,6	23	12,6
Příspěvek na certifikaci ISO 9000, 14000	712	90,6	397	48,9
Ostatní příspěvky*	37	68,3	34	77,6
Program REKONSTRUKCE - záruky	6	15,8	7	26,3
Program REKONSTRUKCE - příspěvky	9	1,4	12	1,4

Pramen: ČMZRB

*zahrnuje příspěvek v programu KOOPERACE, na získání značky normativní shody - TEST v programu TRH a na náklady kapitálového vstupu v programu ZÁRUKA

Následující graf a tabulka uvádí souhrnný přehled o finančních prostředcích státního rozpočtu vyčerpaných na podporu malého a středního podnikání od roku 1992 do roku 2001.

Graf č. 1

Pramen: MPO - Zpráva 2001

Tabulka č. 2: Finanční prostředky státního rozpočtu použité na podporu malého a středního podnikání

Instituce	1992		1993		1994		1995		1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	mil Kč	%	mil Kč	%	mil Kč	%	mil Kč	%	mil Kč	%	mil Kč	%	mil Kč	%	mil Kč	%	mil Kč	%	mil Kč	%
Programy MSP (ČMZRB)	992	94,8%	1067	88,5%	1390	87,2%	1638	88,3%	1350	73,6%	1202	57,7%	1060	47,4%	1536	57,1%	2053	55,3%	1947	54,8%
Programy v NUTS 2																	128	3,4%	295	8,3%
REKONSTRUKCE (ČMZRB)											389	18,7%	574	25,7%	186	6,9%	62	1,7%		0,0%
MPO – TECHNOS +PARK							82	4,4%	220	12,0%	205	9,8%	164	7,3%	182	6,8%	222	6,0%	94	2,6%
MPO - ČEA			63	5,2%	37	2,3%	51	2,7%	43	2,3%	174	8,4%	168	7,5%	133	4,9%	133	3,6%	40	1,1%
MPO – zahra- niční výstavy					121	7,6%	85	4,6%	178	9,7%	77	3,7%	78	3,5%	107	4,0%	115	3,1%	56	1,6%
MPO – výzkum	54	5,2%	75	6,2%	46	2,9%			42	2,3%	35	1,7%	184	8,2%	325	12,1%	474	12,8%	314	8,8%
MPO - MARKETING															35	1,3%	64	1,7%	67	1,9%
MPO - MALÉ PŮJČKY																0,0%	37	1,0%	60	1,7%
MPO DESIGN															1	0,0%	5	0,1%	8	0,2%
MPO PORADENSTVÍ													9	0,4%	16	0,6%	23	0,6%	9	0,3%
průmyslové zóny															167	6,2%	393	10,6%	521	14,7%
program podpory subdodavatelů																			21	0,6%
SOP Průmysl																			116	3,3%
program EU - EIC																	6	0,2%	6	0,2%
celkem	1046	100,0%	1205	100,0%	1594	100,0%	1856	100,0%	1833	100,0%	2082	100,0%	2237	100,0%	2688	100,0%	3715	100,0%	3554	100,0%

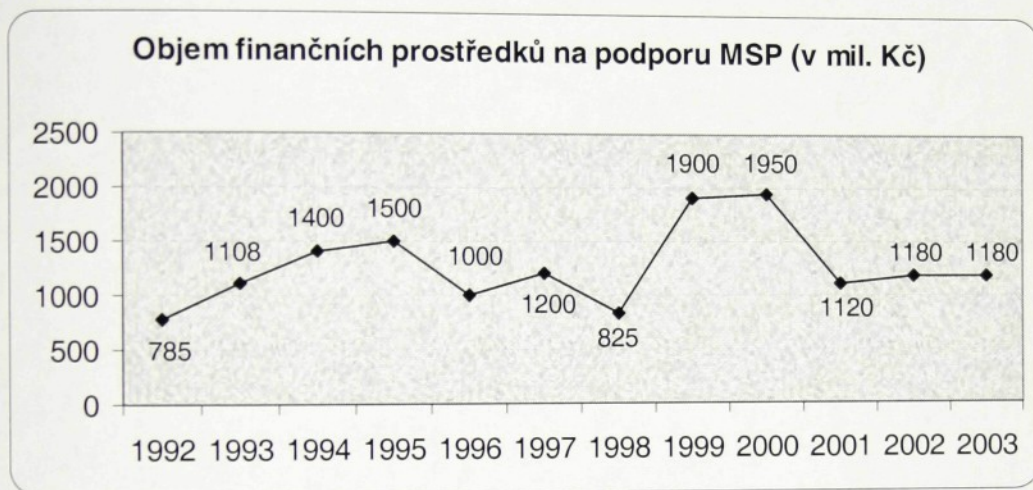
Prameni: MPO ČR - Zpráva 2001

Graf č. 1 vychází z tabulky č. 2. Oba tyto zdroje jsou součástí „Zprávy o vývoji malého a středního podnikání“, kterou Vláda ČR jedenkrát ročně předkládá Poslanecké sněmovně. Použila jsem zprávu z roku 2001, jelikož zpráva za rok 2002 bude veřejnosti zpřístupněna až po projednání Parlamentem (tzn. někdy v červnu).

Pro srovnání uvádím informace stejného charakteru, ale z jiného zdroje, kterým je Ročenka Hospodářských novin z roku 2001.

Graf č. 2

*Pramen: Ročenka HN 200: léta 1992 až 2000
MPO ČR: léta 2001 až 2003*

Z porovnání obou zdrojů je zřejmé, že se údaje výrazně liší. Ročenka HN zahrnuje programy podpory určené pouze MSP. Zatímco Zpráva 2001 zahrnuje také programy TECHNOS a PARK (programy podpory projektů výzkumu a vývoje malých a středních podniků zajišťovaných Ministerstvem průmyslu a obchodu), Sektorový operační program Průmysl, programy podpory účasti na výstavách a veletrzích, programy zainvestování průmyslových zón, program podpory subdodavatelů, program úspor energie a využití obnovitelných zdrojů energie, a další. Tyto podpůrné programy jsou totiž určeny i jiným podnikatelským subjektům, ne pouze malým a středním podnikům.

Na programy podpory MSP (programy určené pouze MSP) schválené vládou byla ze státního rozpočtu v roce 2002 poskytnuta částka ve výši 1,18 mld. Kč. Pro rok 2003 byla ze státního rozpočtu vyčleněna na tyto programy podpory MSP stejná částka 1,18 mld. Kč.

3.2.4 Programy podpory MSP poskytované EU pro rok 2003

Programy podpory MSP v zemích EU mají mnohem delší historii. Důraz v těchto zemích je kladen na vytváření a udržování zdravého podnikatelského prostředí. Některé z programů slouží rovněž k překonání specifických problémů malých a středních podniků. Programy podpory v zemích EU donedávna pokrývaly mnohem více oblastí než tomu bylo v ČR. V porovnání se změnami EU Česká republika postrádala podporu pro malé a střední podnikatele v oblasti daní, vývozu, technologií, výzkumu a vývoje, vzdělávání a školení. Většina z uvedených oblastí je však do programů podpory MSP v ČR již také zahrnuta. Dále je nutno poznamenat, že EU má k dispozici více finančních prostředků na realizaci programů podpory MSP.

EU disponuje širokou škálou nástrojů a programů, které jsou určeny k podpoře nejen průmyslu a podnikání, ale i celého hospodářství. Některé z těchto programů jsou určeny i pro kandidátské země.

➤ *Víceletý program Evropské unie pro malé a střední podniky*

Významným nástrojem podpory malých a středních podniků ve státech Evropské unie je Víceletý program pro podniky a podnikání, a zejména pro malé a střední podniky na období 2001 – 2005 (dále Víceletý program). Víceletý program je otevřen i pro kandidátské země Evropské unie. Česká republika se bude v roce 2003 podílet na implementaci Víceletého programu na základě Memoranda o porozumění o účasti České republiky v programech Evropské unie pro podniky a podnikání podepsaného v listopadu 2002.

Víceletý program je orientován na tři klíčové oblasti: finanční nástroje zaměřené na překonání nedostatků kapitálového trhu ve vztahu k začínajícím podnikům a vůči malým a středním podnikům; podpůrné služby poskytované podnikům prostřednictvím Euro Info Center; předávání zkušeností z nejlepších postupů a projektů uplatňovaných v zemích Evropské unie.

Projekty, které budou realizovány v rámci Víceletého programu v roce 2003 směřují do pěti základních odborných okruhů:

1. Zvýšení růstu a konkurenceschopnosti podniků v mezinárodní ekonomice založené na znalostech.
2. Podpora podnikání.
3. Zjednodušení a zlepšení administrativního a regulačního rámce pro podnikání s cílem podpory výzkumu, inovací a vytváření nových podniků.
4. Zlepšení prostředí pro financování malých a středních podniků.
5. Snazší přístup podniků k podpůrným službám a programům Evropské unie.

Projekty budou realizovány zejména formou konferencí, seminářů, odborných studií a vzdělávacích programů a prostřednictvím služeb Euro Info Center. Součástí Víceletého programu jsou i finanční nástroje Evropského investičního fondu, o něž se budou moci ucházet i malé a střední podniky prostřednictvím vybraných finančních institucí.

Součástí 6. rámcového programu Evropské unie pro výzkum a technologický vývoj (2002 – 2006), jehož koordinaci v ČR zabezpečuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, jsou projekty pro malé a střední podniky do 250 zaměstnanců (MSP) „CRAFT“ a „Collective Research“.[16]

➤ *CRAFT*

Projekty CRAFT jsou určeny pro podniky, které potřebují vyřešit technický problém, dokončit vývoj prototypu nebo nové technologie a přitom nemají dostatečné vlastní výzkumné kapacity. Evropská komise poskytuje projektům, které uspějí ve výběrovém řízení, dotaci až do výše 50% rozpočtu projektu. Tuto dotaci je nutno přednostně použít k plnému pokrytí nákladů na výzkum, který provádí externí výzkumná organizace (univerzita, výzkumný ústav, Akademie věd apod.) Zbýlých 50% rozpočtu projektu musí uhradit MSP z vlastních zdrojů, a to i v nefinanční formě.

Jedná se o projekty mezinárodní spolupráce, minimální rozsah řešitelského konsorcia jsou 3 MSP ze 2 evropských zemí a 2 výzkumné organizace ze 2 zemí, celkem se musí účastnit nejméně 3 země.

Projekty musí být prakticky zaměřené na libovolné téma vědy a techniky. Celkový rozpočet projektu se pohybuje v rozmezí 0,5 – 2 miliony EUR, doba trvání projektu činí 1-2 roky. Projekt může koordinovat jak MSP, tak i výzkumná organizace.

➤ *Collective Research*

Projekty Collective Research jsou podobné projektům CRAFT. V těchto projektech se místo MSP účastní oborové asociace nebo svazy, ve kterých jsou významně zastoupeny MSP.

Minimální rozsah řešitelského konsorcia zahrnuje jeden mezinárodní svaz nebo dva nezávislé národní svazy, dvě výzkumné organizace a dva MSP, nejméně ze 3 zemí. Rozpočet těchto projektů je většinou 2-5 milionů EUR, doba trvání 2-3 roky. [16]

Pro podporu firemní vědy a výzkumu rozdělí Brusel v letech 2002 až 2006 (6. rámcový program) 17,5 miliardy eur (téměř 530 miliard Kč). Evropský investiční fond nasměruje za roky 2001 - 2005 do měkkých půjček, záruk a venture-kapitálových investic na podporu MSP 317 miliónů eur (více než 9,5 miliardy Kč). Tyto peníze by měly za sebou strhnout další, mnohonásobně vyšší prostředky. Vedle těchto hlavních zdrojů, otevřených i firmám z kandidátských zemí, nabízí EU další podpory prostřednictvím svých vícenárodních programů. Příkladem jsou ekologická opatření (programy a instrumenty jako Energy Efficiency, Save), rozvoj elektronické komunikace (GO-Digital), posílení inovačních schopností (I2I) či audiovizuální služby (Media Plus). Cílem je podpořit kultivaci určitých žádoucích aktivit, zpravidla s velkým multiplikačním efektem pro celý obor či oblast. [5]

Anketa Hospodářské komory mezi 161 českými firmami ukázala, že 65 % z nich má jen velmi okrajovou nebo žádnou znalost podpůrných fondů a programů EU. Nejštědřeji dotovaný víceletý Rámcový program EU na podporu vědy a výzkumu zná jen 5 % dotazovaných. "Více podpor do vědy a výzkumu" by přitom uvítalo 22 % firem. Téměř čtvrtina firem se navíc o programech EU dozvídá jen z denního tisku, který přesné informace o programech a návody, jak postupovat, většinou nepřináší. Úředníci spravující státní podpůrné agentury a systémy podpor by měli vědět, že 32 % českých firem očekává,

že právě oni pomohou s přípravou kvalitních projektů, 30 % by pak tuto službu rádo obdrželo od podnikatelských svazů a komor.

Na říjnové konferenci v Bruselu o podpůrných fondech EU bylo oznámeno, že 95 % všech podpor MSP se rozděluje na úrovni jednotlivých států, prostřednictvím místních bank, venture-kapitálových fondů a pověřených agentur. Jen pro zbývající zlomek evropských peněz musejí podnikatelé psát a jezdit do Bruselu. Evropská komise již opustila politiku přímých podpor firem a jejich projektů. Namísto toho prostřednictvím sítě Euro-Info Center podporuje zkvalitnění podnikatelského prostředí a infrastruktury služeb podnikatelům.

Evropská komise každoročně obdrží do svých přímo spravovaných vícenárodních programů asi 16 000 přihlášek a projektů, z nich uspěje okolo 2000. [5]

Evropská komise má právo vybrat jen ty nejlepší projekty a i ty podrobit přísné kontrole a pravidelnému skládání účtů. Peníze uvolňuje krok za krokem tak, jak projekt dosahuje plánovaných cílů, a v případě nespokojenosti (s výsledkem, ale i s administrativou projektu) může Komise přidělenou podporu snížit.

Zkrátka "snílci" o rychlých a snadno dostupných penězích z Bruselu by měli rychle procitnout a - touží-li skutečně po podpoře - atakovat především domácí zprostředkovatele evropských úvěrových institucí a investičních fondů.

3.3 Institucionální zabezpečení

Jak již bylo řečeno, kompetence za podporu MSP přechází od 1. 1. 2003 na Ministerstvo průmyslu a obchodu. Systém podpory podnikání je realizován soustavou vzájemně se doplňujících institucí s vymezenými kompetencemi.

Od roku 1992 vláda podporuje malé a střední podniky prostřednictvím Českomoravské záruční a rozvojové banky, a.s., a poté také několika institucemi fungujícími pod záštitou Ministerstva průmyslu a obchodu. K těmto institucím patří Česká agentura pro podporu obchodu-CzechTrade, Agentura pro rozvoj podnikání a Design centrum České republiky.

➤ Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s.

Služby banky jsou určeny k financování a podpoře vzniku a rozvoje malých a středních podniků v České republice, k podpoře rozvoje bydlení, regionů měst a obcí. Náročným klientům je banka schopna nabídnout kvalitní služby v oblasti depozitní a vybraných produktů investičního bankovníctví.

Tabulka č. 3: Čerpání prostředků na podporu malého a středního podnikání a bydlení (v mil. Kč)

bydlení (v mil. Kč)									
Druh podpory	Zdroje 2002 ¹	Čerpání 2002 ²				2001 ²	2000 ²	1999 ²	1998 ²
		k 31.3.	k 30.6.	k 30.9.	k 31.12.				
Podpora malého a středního podnikání									
Programy MSP	1 000	303	911	1318	1996	2 067	2 182	1 559	1 082
REKONSTRUKCE	100	x	x	0	60	x	131	186	803

Pramen: ČMZRB

Vysvětlivky:

Programy MSP - vládou schválené programy podpory malého a středního podnikání pro r. 2002 - ZÁRUKA, KREDIT, TRH, KOOPERACE, SPECIAL, REGIOZÁRUKA, PREFERENCE, PROVOZ, REGION, VESNICE, REGENERACE
REKONSTRUKCE - program podpory podnikatelů postižených povodněmi v roce 1997, 1998 a 2000, resp. 2002

¹ Zahrnuje pouze prostředky vyčleněné ze státního rozpočtu (popř. rozpočtové kapitoly ministerstva) na příslušný program.

² Zahrnuje skutečně použité prostředky včetně případných úrokových výnosů z depozit a od r. 2001 i prostředky z úvěrové linky KfW a od r. 2002 i z Obrátkového fondu PHARE.

➤ Česká agentura pro podporu obchodu/CzechTrade

Posláním České agentury na podporu obchodu/CzechTrade je podporovat vývoz a zvýšení konkurenceschopnosti českých firem a podnikatelů v zahraničí.

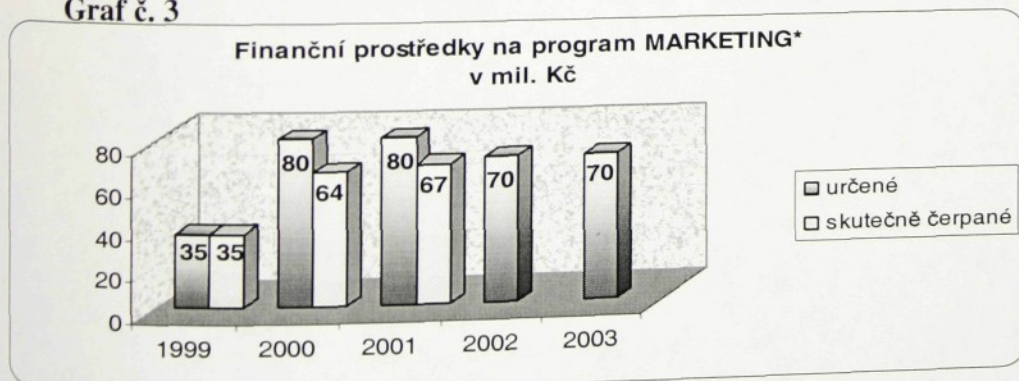
Hlavní činností, která je zaměřena na zvýšení exportní schopnosti českých firem, jsou přímé služby zahraničních kanceláří.

Nabídka CzechTrade obsahuje rovněž rozsáhlý program exportního vzdělávání a bezplatného poradenství, vyhledávání obchodních kontaktů v nejnovějších zahraničních adresářích a nové služby spojené s Internetem a elektronickým obchodováním. Již čtvrtým rokem bude pokračovat v realizaci programu exportních pobídek pro malé a střední podniky pod názvem "Marketing". Mezi důležité úkoly této agentury patří rovněž zabezpečení marketingové podpory exportu zemědělských a potravinářských komodit. Jsme připraveni pomoci novým a začínajícím vývozům při přípravě jejich exportních plánů a poskytnout jim specializované poradenství.

Na základě schváleného státního rozpočtu a prostředků určených na podporu malého a středního podnikání byly pro program Marketing v roce 2003 vyčleněny Ministerstvem průmyslu a obchodu finanční prostředky ve výši 70 mil. Kč ke dni 28. ledna 2003.[37]

Rok 2002 byl pro Program Marketing druhým rokem realizace v jeho celkově čtyřletém období. Navazuje přitom na program Podpora exportu z let 1999 - 2000. Objem finančních prostředků určených na tyto programy byl v jednotlivých letech tento:

Graf č. 3

* navazuje na program Podpora exportu z let 1999 - 2000

Pramen: CzechTrade: určené prostředky;
MPO ČR - Zpráva 2001: skutečně čerpané prostředky

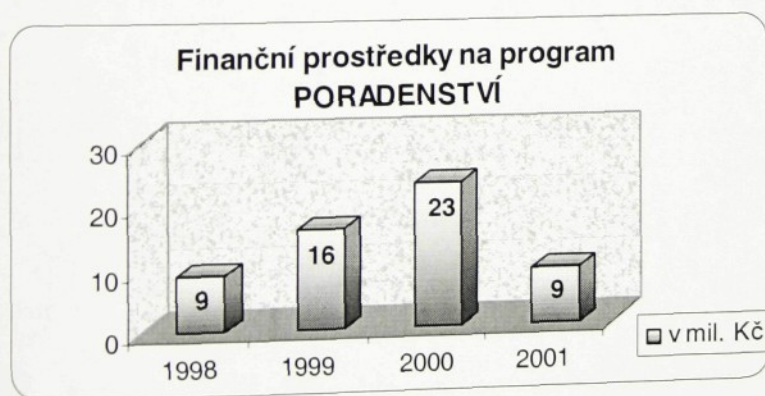
➤ Agentura pro rozvoj podnikání

Agentura pro rozvoj podnikání (ARP) je příspěvkovou organizací Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky. ARP nabízí malým a středním podnikatelům kvalifikované poradenské, vzdělávací a informační služby za dostupné ceny a také možnost podpory v rámci programu PHARE pro MSP. Dále se zaměřuje na správu alternativních zdrojů financování rozvojových záměrů MSP a spolupracuje na tvorbě politiky podpory rozvoje MSP.

Programy podpor poradenství a inovačního podnikání se realizují prostřednictvím regionálních poradenských a informačních center (RPIC) a podnikatelských inovačních center (BIC). V České republice působí 35 RPIC a 5 podnikatelských inovačních center (BIC). Činnost BIC je zaměřena na podnikatelské, technické a technologické poradenství. Pro začínající inovační firmy je poskytován pronájem výrobních prostorů a další servis. BIC mají vazbu na vysoké školy nebo na velké průmyslové podniky. Poradenské a informační služby pro MSP a nájem prostorů v BIC jsou dotovány jak ze státního rozpočtu, tak z programu PHARE. RPIC a BIC poskytují služby buď bezplatně, nebo za snížené sazby. [31]

ARP je poskytovatelem programu podpory MSP s názvem PORADENSTVÍ.

Graf č. 4

Pramen: MPO ČR - Zpráva 2001

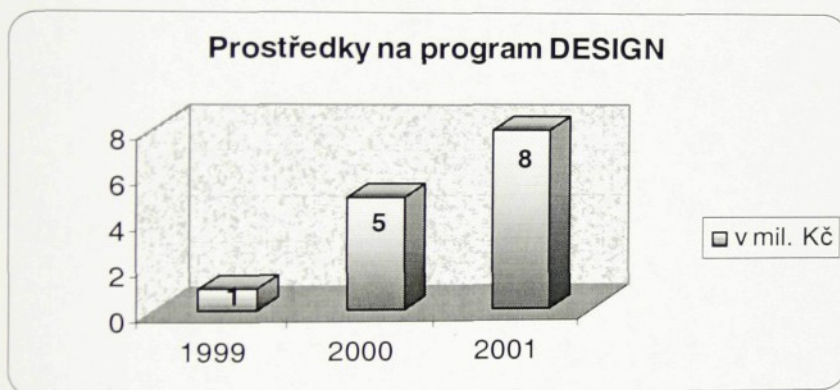
➤ Design centrum ČR

Design centrum ČR je jedním z nástrojů, jímž hospodářská politika státu podporuje rozvoj a konkurenční schopnost všech subjektů, především začínajících podnikatelů a podniků s výraznou orientací na malý a střední stav.

Základním posláním Design centra ČR je efektivními prostředky prosazovat využívání designu ve výrobě, obchodě a službách jako jednoho z významných faktorů zvyšování komplexní jakosti výrobků, jejich konkurenční a exportní schopnosti a současně spoluvytvářet harmonickou úroveň hmotné kultury společnosti formující národní identitu produkce a tím spolupůsobit na její příznivý image v zahraničí. [39]

Design centrum je realizátorem programu podpory MSP s názvem DESIGN.

Graf č. 5

Pramen: MPO ČR - Zpráva 2001

V ČR působí i další organizace a asociace, které poskytují informace, poradenství a vzdělávání v oblasti MSP. Patří k nim *Hospodářská komora ČR*, *Agentura CzechInvest*, *Sdružení podnikatelů ČR* a další.

Česká republika má s deseti různými podnikatelskými organizacemi malých a středních podniků, kromě Hospodářské komory, jedno z jejich nejčtenějších zastoupení. Tato zastoupení by měla buď zlepšit vzájemnou spolupráci nebo se sloučit za účelem účinnější prezentace svých zájmů vůči státním orgánům. V tomto ohledu je pozitivní skutečností sloučení dvou sdružení do silnější *Asociace malých a středních podniků a*

živnostníků ČR, k němuž došlo počátkem roku 2002. V historii samostatné České republiky se jedná o první fúzi organizací zastupujících MSP, zatímco v evropských zemích je tato skutečnost obvyklým jevem. [20]

4 Analýza současné situace MSP v ČR

4.1 Postavení MSP v ČR

V minulých letech došlo k velkému rozmachu malého a středního podnikání. Podnětem k tak rozsáhlému rozvoji soukromého sektoru byla například ta skutečnost, že stát daňově zvýhodňoval podniky do 25 zaměstnanců, že ve státním sektoru byly mzdy regulovány a byly až mnohonásobně nižší než výdělků samostatných podnikatelů, že až do poloviny roku 1992 nebylo obtížné získat běžný bankovní úvěr apod. Před rokem 1989 byl na území ČR podnik s méně než 2000 zaměstnanci spíše výjimkou, zatímco o tři roky později, tj. ke konci roku 1992, představovaly malé a střední podniky více než tři čtvrtiny všech firem. Počínaje tímto datem však začal růst drobných podniků stagnovat.

Během posledních let významně vzrostl počet osob zaměstnaných v podnicích do 25 zaměstnanců - o více než 30 %. V současné době má více než 99 % českých firem méně než 250 pracovníků, což dokládá následující tabulka.

Tabulka č. 4: Počet ekonomicky aktivních malých a středních podniků

2001	Počet podniků		
	malé a střední práv. osoby s počtem 0-249 zam.	podnikající fyzické osoby	celkem MSP
Průmysl	24 781	129 611	154 392
Stavebnictví	6 842	70 562	77 404
Obchod	36 836	168 077	204 913
Pohostinství	3 363	36 127	39 490
Doprava	6 409	26 352	32 761
Peněžnictví	1 334	15 648	16 982
Služby	27 873	149 805	177 678
Zemědělství	3 860	38 647	42 507
Celkem	111 298	634 829	746 127

propočty MPO z údajů ČSÚ

Z této tabulky je zřejmé, že malé a střední podniky tvoří velkou většinu všech ekonomicky aktivních podniků v ČR. To vyplývá především z jejich celkového podílu na všech ekonomicky aktivních podnicích, jenž činí 99,80 %. Na celkovém počtu všech

ekonomicky aktivních malých a středních podniků se podílí především podnikající fyzické osoby, a to cca 85 % . Nejvíce ekonomicky aktivních malých a středních podniků je v oblasti obchodu.

Malé a střední podniky představují velmi významnou část české ekonomiky. Tyto firmy zaměstnávaly v roce 2001 ve všech odvětvích národního hospodářství České republiky téměř 60% z celkového počtu zaměstnanců těchto odvětví. (viz tabulka č. 5)

Tabulka č. 5: Počet zaměstnanců v malých a středních podnicích

2001	Počet zaměstnanců (tis.)			
	malé a střední práv. osoby s počtem 0-249 zam.	podnikající fyzické osoby	celkem MSP	podíl zaměstnanců v MSP na celkovém počtu v ČR
				%
Průmysl	520	123	643	46,97
Stavebnictví	133	52	185	79,40
Obchod	245	134	379	81,33
Pohostinství	40	69	109	89,34
Doprava	45	28	73	25,52
Peněžnictví	12	1	13	19,40
Služby	223	82	305	80,26
Zemědělství	125	16	141	82,46
Celkem	1 343	505	1 848	59,73

propočty MPO z údajů ČSÚ

Největší počty zaměstnanců mají malé a střední podniky v oblasti průmyslu, obchodu a služeb. Ovšem z hlediska podílu zaměstnanců v jednotlivých odvětvích malého a středního podnikání na celkovém počtu zaměstnanců v ČR dosahuje největšího podílu sektor pohostinství. Je tomu tak především proto, že většina pohostinských zařízení je provozována jako živnost, a tudíž patří do kategorie malých a středních podniků.

Zaměstnanost v MSP celkem v roce 2001 meziročně vzrostla o 0,26 %, nárůst zaměstnanosti vykazuje zejména průmysl a obchod. V roce 2001 se zvýšil podíl zaměstnanců v MSP v obchodu a dopravě.

Podíl výkonů v malém a středním podnikání na celku v České republice vyjadřuje následující tabulka.

Tabulka č. 6: Výkony malých a středních podniků

2001	Výkony (mil. Kč)			
	malé a střední práv. osoby s počtem 0-249 zam.	podnikající fyzické osoby	celkem MSP	podíl výkonů v MSP na celku v ČR
				%
Průmysl	701 583	142 936	844 519	34,99
Stavebnictví	188 461	57 196	245 657	67,09
Obchod	313 111	85 903	399 014	85,84
Pohostinství	24 648	36 561	61 209	83,72
Doprava	99 268	67 197	166 465	44,67
Peněžnictví	26 580	2 800	29 380	21,59
Služby	318 922	94 942	413 864	87,99
Zemědělství	100 610	27 244	127 854	84,65
Celkem	1 773 183	514 779	2 287 962	51,44

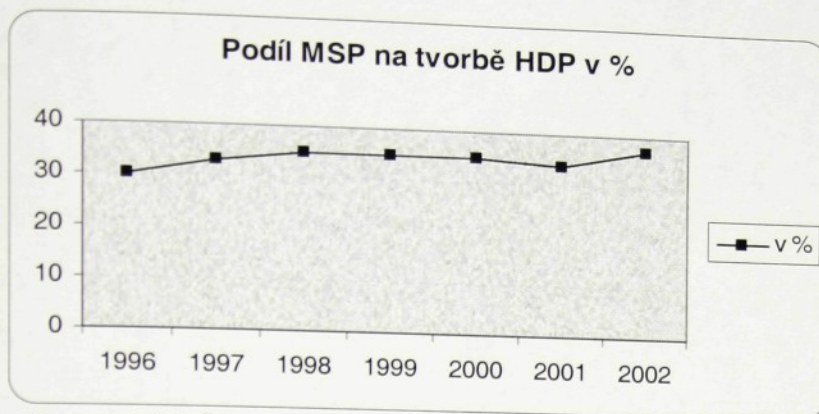
propočty MPO z údajů ČSÚ

Podíl tohoto sektoru na celkových výkonech národního hospodářství dosáhl 51,4 % a v přidané hodnotě 51,3 %. Z tabulky vyplývá, že největšího podílu v malých a středních podnicích na celkových výkonech v ČR dosahují malé a střední podniky v oblasti služeb, obchodu a zemědělství. Přestože malé a střední podniky v oblasti průmyslu dosáhly za rok 2001 největších výkonů, jejich podíl na celkových výkonech tohoto odvětví patří k nejnižším. Je to způsobeno především obrovskou konkurencí velkých průmyslových podniků.

Výkony MSP celkem ve srovnání s rokem 2000 vzrostly o 5,2%. Největší nárůst byl v průmyslu, tj. 9,1%. [46]

Malé a střední podniky v České republice zvýšily svůj podíl na tvorbě hrubého domácího produktu z 31 % v roce 1996 na 35 % v roce 2000. Dnes se podíl MSP na HDP přibližuje k čtyřiceti procentům (viz graf č. 6).

Graf č. 6

Pramen: MPO ČR

Dle informací MPO ČR bylo Českým statistickým úřadem provedeno zpřesnění soustavy čtvrtletních ukazatelů tvorby a užití HDP. Za rok 2001 tedy MPO ČR uvádí podíl MSP na HDP 33, 57 procent a za rok 2002 37,16 procent.

Zatímco v zemích Evropské unie připadá přes polovinu vývozu na malé a střední podniky, v Česku je to jen 37 %. Nízká exportní výkonnost menších podniků patří k hlavním příčinám obchodního schodku. Přitom naše MSP vyrábějí zboží prvotřídní jakosti, disponují technicky vzdělanou pracovní silou a naučily se dodržovat termíny. Neumějí se však samy prosadit ve vzdálenějších zemích, málo vzájemně spolupracují a neuzavírají exportní aliance - někdy se naopak vzájemně podrážejí. Navíc dlouho neměly dostatečnou podporu ze strany státu a nyní nedokážou využívat všech možností, které jim státní instituce nabízejí. Příliš často se proto odvažují jen k sousedům. K samostatnému pronikání na vzdálenější teritoria naši MSP nemají dost zkušeností, dosud chybějí lidé s potřebnými obchodními znalostmi, k tomu bojují s nedostatkem peněz, které by mohly investovat do vývoje, reklamy, vzdělávání pracovníků apod. Východiskem by měla být širší spolupráce českých subjektů. Významnou pomoc malým a středním exportérům poskytují státní organizace na podporu exportu, které pro podniky shánějí informace a nabízejí jim asistenční služby v zahraničí, zajišťují vzdělávání, pomáhají vývozcům na veletrzích, spolupracují při vytváření exportních konsorcií apod. V České republice je takovou organizací CzechTrade. Pokud se konkurenceschopnost a mezinárodní aktivity malých podniků výrazně neprohloubí, zažijí tyto firmy po vstupu ČR do EU pořádný otřes. [9]

Obecně známou frází je skutečnost, že MSP mají těžší přístup k financování - trh úvěrování malých a středních podniků je stále podkapitalizován ve srovnání s velkými podniky. Naše malé a střední podniky jsou však při hledání externích finančních zdrojů na nabídce bankovních úvěrů závislé. Hodnotící zpráva Evropské komise je v tomto ohledu velmi kritická. Dokončená privatizace bank je zásadním předpokladem ke zlepšení nabídky finančních služeb. Nicméně stále není patrné, do jaké míry mohou malé a střední podniky počítat s financováním svých investic. Za kámen úrazu firmy považují požadované záruky. Banky chtějí jistit úvěr nemovitým majetkem, jehož odhadní cena je o 20 až 30 procent vyšší než poskytnutý úvěr. Většinou marně nabízejí do zástavy zboží. Statistika bankovních úvěrů však dokazuje, že se ale situace postupně zlepšuje. Prakticky všechny banky vykazují meziroční nárůst objemu úvěrů v řádu desítek procent. Nejvíce se sektoru MSP začala věnovat česká pobočka americké Citibank, která po vzoru své mateřské firmy vnesla do českého prostředí jasně definovaný rating¹. Roční nárůst objemu úvěrů této banky je o 80 %. Dle statistik (viz tabulka č. 7) roste také podíl úvěrů poskytnutých malým a středním podnikům na celkovém objemu úvěrů jednotlivých bank. Vysoký podíl (přes 50 procent) vykazuje KB, která v počátku devadesátých let projevovala zájem výhradně o velké klienty. Věrohodnost uvedených čísel však zpochybňuje, že každá banka má jinou definici kategorie MSP. Velikost trhu úvěrů MSP se tak těžko měří.

Tabulka č. 7: Úvěry poskytnuté malým a středním podnikům

Banka	Podíl MSP na objemu všech úvěrů banky	Meziroční růst objemu MSP úvěrů	Průměrná výše úvěru na MSP	Počet úvěrů MSP na klienta	Doba vyřízení úvěru od předání kompletních podkladů
Komerční banka	58 %	62 %	několik mil.	1 až 2	2 až 6 týdnů
ČS	neodpověděli	neodpověděli	desítky mil.	2 až 3	2 týdny
Raiffeisenbank	2 %	neodpověděli	2,8 mil.	1,07	1 až 3 týdny
Volksbank	42 %	neodpověděli	8,5 mil.	1,2	2 až 4 týdny
HVB bank	neodpověděli	20 %	nevědí	neodpověděli	do 4 týdnů
Citibank	25 %	80 %	malý podnik 1-10 mil. střední 8 – 50 mil.	neodpověděli	běžně do 10 prac. dní
GE Capital Bank	neodpověděli	64 %	méně než 3 mil.	neodpověděli	do 2 prac. dní
ČSOB	7 %	31 %	2,64 mil.	1	zkracují dobu, cíl je do 2 dní

Pramen: Ekonom č. 50, 2002

¹ Rating: hodnocení stability, důvěryhodnosti a záruk návratnosti investic daného státu, banky nebo firmy

I když bankovní statistiky vykazují meziroční nárůsty půjček menším firmám v desítkách procent, podnikatelé však nepřestávají být vůči bankám velmi kritičtí a stěžují si na nedostatek úvěrů. MSP bankám vyčítají, že pomalu a nepružně vyřizují žádosti o úvěr. Ovšem banky se naopak "chlubí", jak rychle úvěr vyřídí. Taktně ovšem mlčí, kolik "papírů" vyžadují. Nezřídka je klient shání i přes půl roku. K dalším výhradám MSP vůči bankám patří: nepružný a omezený rejstřík zástav; neumějí pracovat s firmami v krátkodobém útlumu; rozhodování o úvěru je v rukou analytiků, obchodníci bank hrají "druhé housle"; málo přihlížejí k dobré historii klienta. Na druhou stranu naše MSP často nejsou ochotny zveřejňovat hospodářské výsledky.

Dříve se banky zajímaly hlavně o velké klienty, protože to pro ně bylo efektivnější. Jenže trh se nasýtil a bankám teď nezbyvá nic jiného, než hledět si menších firem. Faktem ovšem je, že sektor malých a středních podniků vyžaduje něco jiného než velké firmy, banky na něj musí používat i trochu jiné metody. Banky by měly najít odpovídající mechanismy, kterými by se podstatně snížila například pracnost zpracování žádostí o úvěr. Banky si musí uvědomit, že u malých podniků není tak úplně důležitý projekt, na který chtějí půjčit. Jeho parametry se totiž většinou nedají tak přesně vyhodnotit, jako to jde u velkých projektů. Mnohem větší váhu a důležitost má historie firmy a zkušenosti jejich manažerů. To je větší záruka úspěšnosti než čísla figurující v budoucím projektu. Banky jsou teprve na začátku expanze do sektoru MSP a bude ještě rok či dva trvat, než podnikatelé začnou změnu pociťovat. [10]

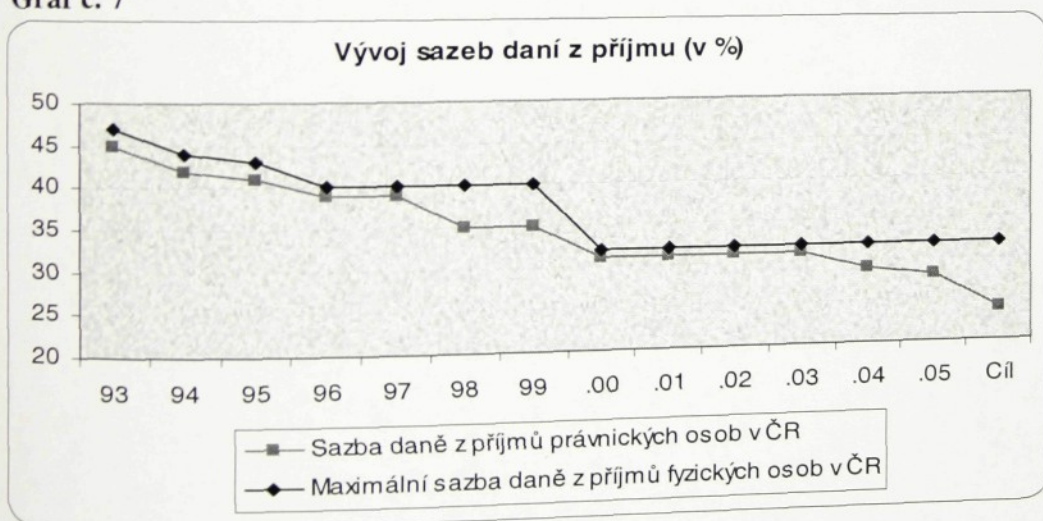
Dle obsahu kapitoly "Podpora MSP" je zřejmé, že možnosti státních podpor malým a středním podnikatelům nejsou rozhodně zanedbatelné. Ovšem na druhou stranu administrativní zátěž při žádosti o některý z programů je pro MSP velmi náročná. Drtivá většina ředitelů firem by uvítala, kdyby se zjednodušily žádosti o tyto podpory a úředníci by se zbavili svých byrokratických „manýrů“. Mnohé firmy totiž právě kvůli administrativní náročnosti a špatným zkušenostem s úřady zcela rezignují na možnost podporu od státu získat. Legislativa při žádostech je natolik složitá, že například z více než stovky členů Asociace malých a středních podniků, kteří patří mezi středně velké firmy, nikdo o podporu loni nežádal. Na tyto podpory dosáhnou hlavně dceřiné firmy velkých společností, kterým to jejich matka umí zařídit, a obecně ti, kteří mají kontakty.

Zejména malé mimopražské firmy jsou však handicapovány. Státní úředníci o tomto problému vědí, že programy nevyhovují. Chybí jim ale informace, co konkrétně MSP chybí a co by potřebovaly. Informace, co vlastně podniky potřebují, by měl přinést nový informační systém. Na jeho pořízení má jít ze státní pokladny asi 150 miliónů korun. Tyto prostředky má získat Hospodářská komora ČR, která bude novou informační sítí spravovat. Komunikace mezi MSP a státními institucemi by se tedy měla do budoucna zlepšit. [11]

Dnes je v ČR těžké drobné podnikání nejen založit, ale i udržet. Dle Svazu průmyslu patří k největším překážkám vysoká úroková zátěž, privilegované postavení dlužníka, nedostatek informací (zejména v exportu), ..atd. Stát klade na podnikatele nemalé nároky v podobě vysokých daní a sociálního pojištění. Ministerstvo financí, ve snaze podpořit podnikatele, včetně MSP, rozhodla o změně daňových sazeb pro fyzické i právnické osoby. Pro zdaňovací období 2001 došlo novelou zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, k posunu (prodloužení) pásem daňové sazby celkem o cca 9 %. Daň z příjmu právnických osob byla snížena z 35 % na 31 %. Ministerstvo však navrhuje další snižování sazby daně. Do roku 2004 plánuje snížit daň z příjmů právnických osob na 29 % a od roku 2005 na 28 %.[8]

Graf č. 7

Pramen: Ekonom 2/2003

Graf č. 7 potvrzuje skutečnost, že za posledních deset let sazby daní z příjmů právnických osob klesly skutečně výrazně a tento trend by měl pokračovat i v budoucnu. Na druhou stranu zbývá pouze doufat, že i přes snížení daňového zatížení podniků se

České republice podaří ve střednědobém horizontu udržet rozpočtový deficit v přijatelných limitech a splnit podmínky pro přijetí eura.

Problémem českého hospodářství je, stejně jako v EU, poměrně vysoká míra nezaměstnanosti. Ta činila v prosinci 2002 9,8 % a v únoru 2003 dokonce 10,2 %¹. Vláda ČR se snaží snížit počet nezaměstnaných mimo jiné i tím, že usiluje o zvýšení přitažlivosti malého a středního podnikání, zejména ve strukturálně postižených a hospodářsky slabých regionech, a tím v podstatě přispívá ke zlepšení hospodářské a sociální situace na těchto územích.

V současné době prožívá malé a střední podnikání těžkou dobu. Příčinou této skutečnosti je nedostatek peněz. Kolaps drobných firem, jež představují rozsáhlou část českého hospodářství, by měl (vzhledem k vysokému počtu zaměstnávaných osob a téměř 40 % podílu na hrubém domácím produktu) katastrofální následky. Je tedy nutné, aby se společnost na tento sektor více zaměřila. Podpora malého a středního podnikání má pro společnost zásadní význam.

---

¹ www.mpsv.cz/scripts/nezamestnanost

4.2 Český podnik na cestě do EU

Přestože lze členství v EU z pohledu české firmy považovat za převratnou událost, potřebné změny nebudou žádnou „revolucí“ v případě, že k nim bude přistoupeno včas a metodicky. Pro většinu zdravě fungujících a s rozhledem vedených firem bude vstup na jednotný trh EU především rozmnožením podnikatelských, obchodních a investičních příležitostí. I pro menší a střední podnikatele, kteří běžně nevyužívají úspor z velkoprodukce, či možnosti zabydlet se v několika zemích současně, nabízí EU řadu asistenčních programů a opatření usnadňujících mezinárodní kooperaci a financování.

Vstup ČR do EU, resp. plnohodnotné začlenění do jejího jednotného trhu není pro české podnikatele vzdálenou perspektivou (1. leden 2004?). Ovšem vztah a připravenost českých firem tváří v tvář blížícímu se členství v EU neopravňuje k optimismu. Průzkumy ukazují, že vstup do EU není převážnou částí české podnikatelské sféry považován za prioritu a zůstává ve stínu domácích problémů a každodenních obtíží podnikání. Většina podnikatelů totiž v současné fázi příprav ČR na vstup do EU žehrá na nedostatek konkrétních informací.

4.2.1 Slabé a silné stránky české firmy na prahu EU

V této části se zaměřím na shrnutí převládajících silných stránek a značně rozšířených slabin, které domácí MSP v těchto letech vykazovaly.

Na straně předností se objevují kvality, které pravděpodobně má velká část domácích firem. Vyplývají více z objektivních podmínek a z historického dědictví, než z individuální výkonnosti jednotlivé firmy. [23]

Cenová výhoda v odvětvích služeb a výroby nezávislých na dovozech

Ve výrobních odvětvích, která využívají převážně domácí suroviny, polotovary a pracovní sílu, a v sektoru služeb bude podnikání v ČR ještě nějakou dobu nákladově výhodné. Domácí produkce bude i po vstupu ČR do EU o něco levnější než srovnatelné výrobky německé či francouzské, protože cena práce bude nových členských zemích EU

ještě několik let výrazně podprůměrná. Dlouhodobě však nebude možné spoléhat na to, že ČR zůstane "lacinou zemí".

Poloha uprostřed kontinentu

Geografická poloha je v podmínkách evropského obchodu výhodou, o niž se čeští podnikatelé nijak nezasloužili, kterou by však měli umět co nejlépe využít. Umístění ČR uprostřed kontinentu na křižovatce dopravních cest nabízí jisté možnosti jak západním investorům, tak jejich českým zprostředkovatelům a subdodavatelům. Vstup střední Evropy do EU by měl mj. způsobit i nárůst obchodu, investic a celkově hospodářských aktivit v regionu. Nebude-li v ČR chybět dopravní, technická a institucionální infrastruktura, měla by z tohoto efektu díky své geografické poloze ekonomicky těžit.

Pružnost, učenlivost a technická zdatnost

Pružnost, učenlivost a technická zdatnost jsou společně se schopností improvizace kvalitami, které v Česku považujeme za "národní dědictví". Jistá flexibilita v přístupu k řešení problémů, nejde-li na úkor solidnosti, je bezesporu cennou devizou, protože zejména malé a střední firmy musejí právě tuto výhodu v konkurenčním boji co nejvíce zužitkovat.

Znalost mentality a trhů střední a východní Evropy

Společně s ČR se součástí jednotného trhu EU stanou okolní středo- a východoevropské země. Na jejich trzích mají čeští podnikatelé zpravidla více prostoru díky dříve navázaným obchodním kontaktům, relativní proslulosti české produkce i díky menší cenové náročnosti ve srovnání se západoevropskou konkurencí.

Seznam slabin domácích MSP je neobyčejně dlouhý. Odráží především tradiční nedostatky mladého podnikání v transformující se ekonomice.

Vysoké jednotkové náklady/nízká produktivita vloženého kapitálu

Slabinou české ekonomiky ve všech evropských srovnáních je nízká výkonnost, měřená vyprodukovaným HDP na pracovníka, nebo jinými kritérii. Ročenka World Competitiveness Yearbook nás v roce 2000 umístila na 37. místo ze 47 hodnocených zemí.

Zdrojem problémů přitom nejsou firmy vzniklé zahraniční investicí nebo akvizicí v ČR, ale vnitřně nesourodý sektor českých firem, jehož velká část se potýká s dětskými nemocemi nového podnikání nebo s negativními důsledky nedotažené transformace dříve státních firem.

S tímto hlavním a vše zahrnujícím nedostatkem souvisí i většina dalších neduhů.

Absence jedinečné produkce a "značky"

Domácí české obchodní značky mají jen výjimečně sílu značek regionálních a několik mezinárodně proslulých značek již zpravidla přešlo do rukou nadnárodního kapitálu. Většina domácích výrobců se tak nemůže opřít o sílu známé značky a někdy neví, jak takovou značku efektivně budovat. Výsledkem je nejisté postavení na vlastním domácím trhu, jak se o tom přesvědčily některé tradiční i nově vzniklé české MSP, které nakonec jako jedinou možnou cestu volily odprodej svého podnikání zahraniční konkurenci.

Finanční problémy a nedostupnost kapitálu

Podkapitalizace řady českých MSP a obtížný přístup k novým úvěrům jsou obecně známými problémy. Přetrvávajícím neduhem je vysoká zadluženost mnoha firem a vysoký objem nedobytných pohledávek. Stabilní vztahy malých a středních firem s bankovními domy, srovnatelné s úrovní těchto vztahů v EU, jsou cílovým stavem, k němuž je zatím daleko.

Nedokonalá infrastruktura, nedostatečné využití IT a e-commerce

Špatná infrastruktura trápí zejména podnikatele v regionech vzdálených existujícím dálničním tahům a stává se jednou z brzd podnikání, příchodu zahraničních partnerů apod. I v případě elektronické infrastruktury ČR západní Evropu zatím pouze dohání. Čeští podnikatelé by neměli dopustit zaostávání ve využití této infrastruktury, jak se to prozatím děje v oblasti elektronického obchodování a elektronické prezentace firem. Za EU výrazně zaostáváme jak v procentu populace připojené k Internetu, tak i v tržbách z elektronických obchodů na jednoho obyvatele. Ve využití elektronického obchodu jsme se tak v roce

2000 umístili předposlední ze 47 zemí hodnocených v již citované ročence World Competitiveness Yearbook.

Méně zkušený a výkonný management, nízká podnikatelská a zaměstnanecká etika, absence firemní kultury

Méně zkušený a výkonný management je dědictvím minulosti, přerušené tradice, kvůli níž se mladí manažeři nemohou učit praxí od svých starších kolegů. Kvalitní manažerské zkušenosti mohou získat většinou jen v zahraničních firmách. Nízká etika v podnikání, ale i v zaměstnání je další slabinou českých MSP. Slabá firemní kultura se projevuje nízkou identifikací zaměstnanců s firmou, a proto i nízkým zaujetím pro vykonávanou práci čili nižší tvořivostí a produktivitou.

Závislost na zahraničních distributorech

Vlastní distribuční síť, stejně jako vlastní výzkum a vývoj jsou pro každou firmu "drahou záležitostí". Obojí přitom patří do základů dlouhodobé prosperity na jednotném trhu EU. Řada domácích firem již vyrábí podle zahraničních vzorů bez vlastní vývojové základny.

Slabá organizovanost a kolektivní lobbying¹

Slabá organizovanost v komorách a ve svazech a s ní související schopnost kolektivně lobbovat se domácím podnikatelům nevyplácí již nyní, v podmínkách urychlené harmonizace českého právního řádu s právem ES. Zájmy podnikatelů jsou v tomto procesu ve hře a zákonodárná i výkonná moc by měly cítit legitimní tlak domácího podnikání. Lobbying je v EU pevnou součástí zákonodárského procesu a ten, kdo se do něj nezapojí, škodí pouze svým vlastním zájmům.

Pomalá adaptace na podmínky EU

Z pomalé přípravy na podmínky jednotného trhu EU prozatím české MSP usvědčují prováděné průzkumy jejich názorů. Jen něco více než třetina věnuje otázkám vstupu ČR do EU určitou pozornost a snaží se na nadcházející změny připravit. Neznalost v tomto

---

¹ Lobbying: ovlivňování zákonodárců legálními a etnickými prostředky [23]

případě pouze zmenšuje šance a zvyšuje náklady, které vstup ČR do EU českým MSP přinese.

Slabý marketing

Mizejícím, nicméně stále přítomným nešvarem je orientace některých manažerů na zvyšování výroby, na využití existujících kapacit bez ohledu na možnosti tržní realizace vyprodukovaného zboží. Stále přetrvává absence marketingového myšlení, chybějící orientace na potřeby a možnosti zákazníka. [44]

Malí a střední podnikatelé jsou zavaleni denním operativním řízením chodu svého podniku a strategické uvažování a řízení, včetně užívání moderních nástrojů managementu nebo napodobování úspěšných vzorů, nepatří k jejich běžnému stylu. Hledání podnikové strategie jako odpověď na požadavek přežití a pozdější rozvoj, stejně tak uskutečňování zvolené strategie tou nejefektivnější cestou, to je klíčová otázka dnešních MSP. Současným problémem našeho podnikatelského prostředí také je přivést vlastníky a manažery těchto podniků ke strategickému či koncepčnímu pojmání jejich podnikání. Zde je pro tuto etapu vývoje nezastupitelná úloha hospodářské komory, různých profesních svazů a sdružení. Ty by měly být propagátory toho, co přibližuje naši ekonomiku k vyspělým partnerům, ty by měly do podnikatelské komunity uvést správné vnímání požadavků soudobé ekonomiky a nasměrovat ji na jejich splnění.

4.2.2 Srovnání českých a německých MSP

Přes 3,3 milionu malých a středních podniků v SRN je zdrojem téměř 70 procent všech pracovních míst. Pracuje v nich přes 20 milionů lidí a další 1,2 mil. mladých se v učilištích těchto firem připravují na povolání. Politika německé vlády ve vztahu k malým a středním podnikatelům je na první pohled jednoduchá - především snižování daní, minimalizace byrokratických požadavků a také posilování vědomí, že podnikání a zaměstnávání sama sebe je duchem německého hospodářství. [4]

Tato kapitola se nezaměřuje na analýzu statistických údajů a nesnaží se srovnávat vyprodukovanou přidanou hodnotu na pracovníka ani ziskovost vlastního jmění, atd.

Pozornost je věnována na způsob řízení, obchodování, péči o klienty a zaměstnance, jak firmy získávají prostředky k investicím a podobně.

➤ **Právní úprava podnikání v SRN**

- ❖ Právní úprava podnikání je společná pro všechny spolkové země.
- ❖ Právní úprava podnikání je v SRN komplikovanější než v ČR. Kromě obchodního zákoníku jí řeší i zákoník občanský, zákon o akciových společnostech, zákon o společnostech s ručením omezeným, zákon o hospodářských stycích se zahraničím, zákon o právní regulaci obchodních podmínek a další.
- ❖ Nejdůležitější zákony pocházejí již z konce minulého století a ačkoliv byly mnohokrát novelizovány, obsahují mnohé archaismy, které jsou v právní praxi vykládány volněji.
- ❖ Navíc platí automaticky v SRN normy práva Evropské unie (Nařízení ES a Rozhodnutí ES), které ani nemusejí vycházet ve Sbírce zákonů SRN.
- ❖ Platí však, že co do obsahu vychází česká právní úprava podnikání především z úpravy německé a jsou si tedy velmi blízké.
- ❖ Na rozdíl od ČR je v SRN velmi přísná ochrana osobních dat, která výrazně komplikuje dohledávání například jednatelů GmbH, protože výpis z obchodního rejstříku obsahuje pouze jejich jméno a příjmení. [43]

České i německé MSP se shodují v řadě předností a slabin, které zkrátka nevyhnutelně patří k okolnostem existence tohoto podnikatelského stavu. Já se však zaměřím především na hledání rozdílů na obou stranách hranic.

Přednosti našich německých konkurentů vyplývají především ze dvou charakteristik. Za prvé z větší celkové zralosti samotného podnikání, podnikatelského prostředí a jeho infrastruktury, a za druhé z lepšího a všestrannějšího využití necenových faktorů konkurenční schopnosti.

Při srovnávání českých MSP s jejich německými protějšky vyšly na povrch především známé pravdy, jako je obtížný přístup k financím, podkapitalizace atd. MSP v Německu mají k dispozici koupěschopnější trh, na němž jsou zpravidla "zavedeny" déle, než srovnatelné firmy v ČR. Ačkoli i tato skutečnost ovlivňuje jejich kapitálovou sílu, podstatnější se jeví ta skutečnost, že německé firmy mají vybudovány stabilní vztahy s bankovními domy a není pro ně problém získat úvěr s dobou splatnosti delší než šest let. Paleta podpůrných programů poskytovaných spolkovou zemí i Evropskou unií je širší a zřejmě i dostupnější než v ČR.

Srovnání však poukázalo i na jiný rozdíl, který je považován za zásadní - na odlišnou kvalitu infrastruktury, která je jednou z podmínek pro dobré podnikatelské prostředí. MSP v Německu těží z kvalitnější podnikatelské infrastruktury tvořené sítí nestátních i státních institucí určených k podpoře podnikání, nebo s podnikateli stabilně spolupracujících. Zahraniční MSP mají kvalitní informační, školicí a lobbyistické zázemí v lokální hospodářské komoře, resp. v oborovém sdružení. Jejich prostřednictvím získávají informace z celé EU, navazují nové podnikatelské kontakty, komunikují se správními orgány, vyjadřují se k problémům podnikatelského prostředí. Další článek této infrastruktury tvoří již zmíněné bankovní domy, leasingové společnosti, investiční fondy, systémy státní podpory podnikání, které se v Německu systematicky obracejí k MSP a "zajišťují je" po stránce finanční. Rozvinutější a stabilnější je na straně zahraničních firem i spolupráce s univerzitami a výzkumnými centry.

Rozdílnou črtou mezi českými a německými MSP je i ta skutečnost, že většina zahraničních firem již prošla procesem fúzí a převzetí, čímž mj. dosáhly lepšího postavení na trhu. První generace českých MSP je pravděpodobně ještě příliš "mladá" a zaměstnaná budováním pevných základů svého podnikání na to, aby uvažovala o síťování¹ s jinými MSP, o fúzích a převzetích jako o běžně dostupné strategické variantě.

---

¹Síť malých a středních podniků je skupinou MSP s podobnými rysy, tzn. tyto podniky mají podobnou potřebu podpory podnikání a obchodu

Německé MSP využívají také širší palety propagačních a marketingových aktivit. Mají většinou vlastní plně funkční webovou stránku, zatímco z českých MSP je tento jev spíše výjimkou. Zahraniční firmy jsou rovněž pravidelnými účastníky oborových národně a mezinárodně významných veletrhů a výstav. Ve větší míře než jejich české protějšky využívají různých technik oslovení, resp. zjišťování potřeb klientů (directmailing, den otevřených dveří, systematické dotazování atd.) Ačkoli nelze říci, že by tyto aktivity byly českým MSP zcela cizí, průzkum, který provedla Hospodářská komora, ukázal, že jsou jimi většinou chápány jako nákladné, jako méně podstatné pro úspěch firmy, zkrátka jako ty, které si firma ještě nemůže dovolit.

Zahraniční malé firmy zpravidla nemají samostatná obchodní oddělení nebo rozvinuté prodejní síť. Věnují však prodeji svých výrobků a služeb větší pozornost než jejich české protějšky, což souvisí i s větším důrazem na propagační a marketingové aktivity. Své zaměstnance školí nejen pouze v odbornosti, ale podle potřeby i v prodejních dovednostech a komunikaci se zákazníkem.

Západoevropské MSP již dosáhly většího stupně diferenciací od konkurence, tj. produkce odlišitelného výrobku či služby. Důrazem na značku, jakost, tradici, či originalitu, případně na komplexnost nabídky usilují o nalákání zákazníka na jinou výhodu, než na nízkou cenu. Častěji než české firmy využívají nástrojů ochrany průmyslového vlastnictví, aby zvýšily cenu své značky a produktů. Firmy v SRN si zkrátka uvědomují, že nemohou těžit z nízkých nákladů výroby a těžko se na rozdíl od svých českých protějšků užívat práci ve mzdě na zakázku větších firem. Svůj tržní úspěch nemohou postavit na nízké ceně a proto je u nich celý řetězec aktivit od propagace a marketingu přes propracovanější obchod a prodej korunován koncentrací na produkt s vyšší přidanou hodnotou a jasnější odlišitelností od konkurence. Většina českých výrobních MSP naopak ve většině případů exportují práci ve mzdě pro několik klíčových zákazníků. Samy teprve hledají či postupně vyvíjejí produkt nebo službu, které by jim zajistily přežití v momentě, kdy se nynější cenová konkurenční výhoda stane minulostí. Zatím je však jejich práce na zahraničních trzích skryta pod značkou klienta, který u nich objednal výrobek podle svého zadání a svých podmínek.

Naopak silnou stránkou našich MSP je oproti západním MSP schopnost nabídnout nižší cenu než konkurence při srovnatelné kvalitě. Základem této přednosti je jednak celkově nižší cenová hladina v ČR na straně jedné, a tradiční český důraz na technickou zdatnost, umocněný zájmem uplatnit vlastní produkci u zahraničního klienta na straně druhé. [24]

Závěrem lze jenom konstatovat, že němečtí MSP si žijí ve srovnání s českými MSP jako v "bavlnce". Mají jednoduchý přístup k důležitým informacím, ke vzdělání atd., tedy velmi pestrý servis ke svému podnikání. Znamená to, že se mohou věnovat čistě svému zaměření a nemusí se zabývat i činnostmi, které řádně neovládají a které mnohem rychleji a jednodušeji může za ně vyřídit někdo jiný.

V Česku si však podnikatelé musejí infrastrukturu suplovat sami, což není jen ztráta času a peněz, ale je to především velmi vyčerpávající. Dnes je například pro firmu vítězství, že konečně ze dvou firem "vyždímala" dlužné částky. V tomto směru by měla Hospodářská komora ČR zlepšit svoji činnost, být k MSP otevřenější a hlavně zlepšit komunikaci s MSP.

To, že v Německu mají tak kvalitní infrastrukturu, je způsobeno především silnou organizací, sdružující všechny podnikatele. Povinné členství v hospodářské komoře těchto států tak dává podnikatelům mimo jiné možnost jednat důstojně se státní správou včetně vlády.

Je tedy na místě otázka, zda by nebylo výhodnější jít cestou většiny zemí z EU, které mají registrované (povinné) členství v komoře a využívají ho jako nástroj k vytvoření kvalitního prostředí pro podnikatele. Tato otázka je o to důležitější, o co blíže je náš vstup do Evropské unie.

4.2.3 Hrozby a příležitosti jednotného trhu EU pro české MSP

Jednotný trh je ve smluvních dokumentech evropské integrace charakterizován jako prostor, v němž jsou zrušeny všechny překážky volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu a kde je zaručena svoboda usazování se za účelem podnikání. [23]

Evropský jednotný trh patří k největším "vnitřním" trhům na světě. Výrazně přispívá k růstu konkurenceschopnosti a zaměstnanosti. Vytvoření tohoto trhu v 90 letech vedlo k posílení růstu HDP EU na úrovni 1,1 % až 1,5 % a k tvorbě 300 tisíc až 900 tisíc pracovních míst. [44]

Mezi podnikatelskými subjekty všech sektorů dominují v EU malé a střední podniky s méně než 250 zaměstnanci. Tvoří 99,8% z 17,9 milionů firem registrovaných v EU, zaměstnávají 66% pracovní síly v soukromém sektoru a produkují 56,2% HDP Evropské unie, což je výrazně více než v ČR (blíží se k 40 %). Jsou silně zastoupeny zejména ve službách a z průmyslu nejvíce v sektorech textilu, kožedělné a gumárenské výroby, dále v plastech, dřevozpracujícím a papírenském průmyslu, jakož i ve výrobě nástrojů. [23]

Obchod a podnikání jsou v rámci EU asi z 80 % regulovány společnými principy a zákonnými předpisy práva Evropských společenství. Znamená to, že na vrcholu pyramidy právních aktů a politických rozhodnutí ovlivňujících obchod a podnikání v rámci EU, "trůní" společné zásady a předpisy, zachycené v základních smluvních dokumentech EU a ve výsledcích činnosti společných orgánů EU. Dohromady se toto psané i nepsané právo ES nazývá francouzským termínem *acquis communautaire*. I české právní prostředí se již postupně srovnává s těmito společnými standardy, díky nimž jsou existující hranice mezi ČR a EU stále prostupnější pro zboží, služby i kapitál. [23]

V perspektivě členství ČR v Evropské unii lze již popsané přednosti a nedostatky českých MSP v porovnání s jejich německými protějšky přeformulovat do několika hlavních příležitostí a hrozeb, s nimiž by měli domácí MSP počítat. Hlavní "hrozby a příležitosti" vyplývající z našeho budoucího členství v EU lze shrnout do tří oblastí:

- ❖ Právní změny
- ❖ Konkurenční změny
- ❖ Nové šance

Nové koupěschopné evropské trhy se domácím výrobcům otevrou díky nabytí svobod jednotného trhu EU, tj. konkrétně odstraněním dvojí certifikace výrobků, odstraněním hraničních kontrol, odstraněním omezení vzájemného obchodu, nabídky služeb nebo přenosu podnikatelských aktivit přes hranice atd. Se zánikem celních, administrativních, technických, fiskálních i fyzických bariér oddělujících český trh od trhů ostatních členských zemí EU souvisejí i nové možnosti vývozu a dovozu, diversifikace odběratelů a dodavatelů, rozvoje kooperace a vytváření joint-ventures.

Pokud si české firmy udrží (byť i ztenčující se) cenovou výhodu při srovnatelné kvalitě a rostoucí produktivitě, možnosti jejich vývozu na zahraniční trhy se zlepší, neboť vývoz do ostatních zemí EU bude administrativně jednodušší a postupně ztratí nelichotivou "nálepkou východního původu". Pokud budou české MSP navíc pokračovat v hledání nákladově přijatelných stabilizačních zaměstnaneckých výhod, nemusejí se obávat odchodu svých zaměstnanců k západní konkurenci. To jim rovněž pomůže vyrábět po dobu "dohánění západní úrovně" s nižšími náklady a tudíž s cenovou konkurenční výhodou. Vzhledem k postupnému sblížování cenových hladin však s touto cenovou výhodou nemohou počítat málo produktivní, neefektivně vyrábějící firmy a ani pro podniky v lepší kondici nemůže tato výhoda zůstat hlavním pilířem konkurenceschopnosti.

Vstup ČR do EU přispěje k postupnému odstranění řady nedostatků podnikatelského prostředí a infrastruktury. Vliv evropského práva, psaných i nepsaných standardů EU, přenášení nejlepších praktik podporovaných Evropskou komisí i prostý fakt většího vzájemného propojení trhů, to vše zlepší podnikatelské prostředí v zemi a možnost podnikatelů, resp. jejich organizací ovlivňovat ho žádoucím způsobem. Větší konkurence na trhu informačních i bankovních a finančních služeb dále zlepší možnosti jejich využívání ze strany MSP. Ačkoli vstup do EU automaticky domácí problémy podnikatelského prostředí nevyřeší, příklady některých členských zemí, např. Řecka či

Portugalska, v posledních dvou desetiletích ukazují, že vliv EU na kvalitu podmínek pro podnikání v méně rozvinutých zemích je hmatatelný a pozitivní. Otázkou zůstává, zda zkvalitnění podnikatelského prostředí a jeho infrastruktury bude v ČR postupovat tak rychle, aby skutečně napomohlo zvýšení konkurenčních možností českých MSP v prvních letech po vstupu do EU.

Hrozby vstupu ČR do EU vycházejí především ze skutečnosti, že ČR vstupuje do celku, v němž bude chudším a méně zkušeným nováčkem.

Současná kapitálová slabost českých MSP se změní v reálnou hrozbu, přijde-li kapitálově silnější konkurence dříve, než se podaří zlepšit jejich přístup k externím zdrojům financování. České MSP nemají v současné době dostatek finančních prostředků na potřebnou modernizaci, natož na to, aby dokázaly vydržet případnou cenovou válku nebo jinou formu masivního nástupu zahraniční konkurence na vlastní trh.

Současná cenová konkurenční výhoda bude výrazně omezena posuny v cenové hladině a pravděpodobně i ve směnném kursu české koruny. Důsledné plnění harmonizovaných požadavků evropského práva (v ochraně životního prostředí, BOZP¹, ochraně spotřebitele, ochraně duševního a průmyslového vlastnictví atd.), společně s harmonizací spotřebních daní a aplikací pravidel společně zemědělské politiky zvýší cenovou hladinu v ČR, což se nevyhnutelně projeví tlakem na zvýšení platů. Ruku v ruce s tím lze očekávat, že bude dále posilovat dosud podhodnocená česká koruna, resp. se dále zmenší rozdíl mezi její kupní silou na českém trhu a trzích EU. Výroba v ČR přestane být levná, nebude-li produktivní. Export přestane být výhodný, nebude-li jeho efektivita dále zvyšována necenovými faktory konkurenceschopnosti. Prostá práce ve mzdě se pravděpodobně přestěhuje z ČR do levnějších zemí a české MSP budou muset aplikovat stejné konkurenční schopnosti jako jejich zahraniční protějšky: vlastní propagace, marketing, značka a prodej něčím odlišného (diferencovaného) výrobku či služby. [24]

---

¹ bezpečnost a ochrana zdraví při práci

Tabulka č. 8: Shrnutí hrozby a příležitosti jednotného trhu EU pro české MSP

PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
Lepší nabídka bankovních a finančních služeb	Noví, silní a zkušení konkurenti
Nové trhy v EU i mimo EU	Pozice začátečníka mezi zkušenými
Lepší vymahatelnost práva	Vyšší náklady výroby
Snazší vývoz a dovoz	Konkurence přes necenové faktory
Stabilní podnikatelské prostředí	Jazykové nároky
Diverzifikace dodavatelů i odběratelů	Absorpce nového práva
Snazší kooperace, fúze	Tlak spotřebitelů, odborů, ekologů
Větší dostupnost kapitálu	Odliv "mozků"
Vyšší konkurence na trhu práce	Strategické nároky
Vědecko-technická spolupráce a rozvoj	Lepší vymahatelnost práva
Možnost finanční podpory z fondů EU	
Veřejné zakázky v celé EU	

Z tabulky je zřejmé, že na straně příležitostí se objevují položky související především s otevřením a liberalizací trhu v celé EU, jakož i s podpůrnými politikami a programy Evropské unie. Hrozby vycházejí především z neznalosti celku, do kterého ČR hodlá vstoupit.

Přehled příležitostí a hrozeb jednotného trhu EU pro "průměrný český MSP" nemůže být nikdy úplný, protože jednotlivá firma může pocítit nečekanou specifickou výhodu, nebo být naopak konfrontována s obecně nepocitovaným problémem. Některým firmám může vstup do EU přinést menší administrativní nároky (konec celních deklarací), u jiných tomu bude naopak (nové statistické povinnosti). Společná obchodní politika EU může pro určité firmy znamenat zlepšení, pro jiné alespoň dočasné zhoršení podmínek tím, že budou zavedena jiná cla na dovoz určitých výrobků, polotovarů či surovin ze třetích zemí apod. Každé firemní vedení stojí před úkolem konkretizovat dopady nového vnějšího prostředí na všechny aktivity vlastního podniku. [44]

Přes nepochybná slabá místa a hrozby je jednotný trh EU stále atraktivním a stimulujícím místem pro podnikání, které se navíc neustále zlepšuje. Tuto skutečnost potvrzuje ročenka World Competitiveness Yearbook, která zařadila v roce 2000 šest členů EU do první desítky světově nejkonkurenceschopnějších ekonomik.

Závěr

Malé a střední podniky jsou bezesporu významnou a nepostradatelnou součástí české ekonomiky. Podílí se téměř 40 % na hrubém domácím produktu, tvoří 99,8 % všech ekonomicky aktivních podniků, které zaměstnávají ve všech odvětvích národního hospodářství České republiky okolo 60 % celkového počtu zaměstnanců těchto odvětví. Vzhledem k ekonomickému významu, který malé a střední podniky mají, je nezbytná podpora ze strany státu.

V České republice jsou podpory pro malé a střední podniky v kompetenci Ministerstva průmyslu a obchodu. Pravidla pro rok 2003 musela být však upravena v souvislosti s ustanoveními zákona č. 47/2002 Sb. o podpoře malého a středního podnikání, který vstoupil v platnost dnem 1. 1. 2003 a který v zásadě dokončuje proces sjednocení podmínek s podmínkami podpor, podle kterých jsou tyto realizovány v zemích Evropské unie. Možnost získání finančních prostředků nabízí českým MSP také zahraniční programy realizované Evropskou unií.

České podnikatelské prostředí nejvíce poškozují byrokratická zátěž, tvořená jednak těžkopádnými úředními postupy, ale především změtí předpisů a vyhlášek. Právě tyto překážky nejvíce odrazují podnikatele od jejich záměrů a žádostí o podpory. Velkou překážkou pro lepší fungování systému podpory MSP je rovněž nedostatečná informovanost mnoha podnikatelů o možnostech jejich podpory.

České malé a střední podniky trpí především relativní nedostupností kapitálu ve formě dlouhodobých bankovních úvěrů, případně státních podpůrných programů a že nedostatečně využívají a rozvíjejí svůj marketing, obchod a necenové faktory konkurenceschopnosti obecně. Mají-li české MSP na jednotném trhu EU uspět, je třeba urychleně řešit především tyto dva problémy. První z nich, spočívající v jejich podkapitalizovanosti, může výrazně napomoci řešit stát a ve spolupráci s ním a s bankovním sektorem i podnikatelské organizace (komora, svazy, cechy). Druhý problém (nedostatečný rozvoj marketingu, obchodu,...atd.) si musí české MSP vyřešit z největší části samy.

Ačkoli k české podnikatelské tradici patří především důraz na technickou zdatnost a řemeslnou zručnost, zatímco obchod bývá někdy označován za obyčejné "kšeftmanství", právě větší podíl marketingově-obchodních aktivit domácích MSP potřebují. Ruku v ruce s nimi jde totiž i větší pozornost k tomu, co skutečně oceňuje trh a co se kde dá výhodně prodat. Toto přísně "marketingové" zaměření podnikání navíc logicky vede k úsilí o identifikaci obchodních příležitostí, odlišení se, k hledání způsobu, jak prodat vlastní výrobek pod vlastní značkou.

Němečtí MSP žijí ve srovnání s českými MSP v kvalitním podnikatelském prostředí s rozvinutou infrastrukturou. Mají jednoduchý přístup k důležitým informacím, ke vzdělání atd., tedy velmi pestrý servis ke svému podnikání. Znamená to, že se mohou věnovat čistě svému zaměření a nemusí se zabývat i činnostmi, které řádně neovládají a které mnohem rychleji a jednodušeji může za ně vyřídit někdo jiný. To je způsobeno především silnou organizací, sdružující všechny podnikatele. Povinné členství v hospodářské komoře těchto států tak dává podnikatelům mimo jiné možnost jednat důstojně se státní správou včetně vlády.

Je tedy na místě otázka, zda by nebylo výhodnější jít cestou většiny zemí z EU, které mají registrované (povinné) členství v komoře a využívají ho jako nástroj k vytvoření kvalitního prostředí pro podnikatele. Tato otázka je o to důležitější, o co blíže je náš vstup do Evropské unie.

Pro obě země jsou malé a střední podniky nezbytnou součástí fungující ekonomiky. Pro ty německé je však o něco snadnější přežít v obrovské konkurenci velkých firem, neboť sektor malých a středních podniků je nejen významně podporován ze strany EU, ale i ze strany Spolkové vlády.

České MSP si budou muset ještě před vstupem do EU zvyknout na standardní postupy běžné ve vyspělém světě. Nebudou moci zatajovat informace o svém hospodaření, investiční a rozvojové plány budou muset nastavit tak, aby odpovídaly realitě jejich podnikání. Na druhou stranu banky musí počítat s tím, že malé a střední podniky budou

tvořit nedílnou a podstatnou součást jejich klientely. Musí proto nastavit své produkty tak, aby byly dosažitelné i pro tento sektor podnikání.

Nové podnikatelské prostředí, které na domácí podnikatele čeká v souvislosti se vstupem České republiky do EU, představuje celou řadu příležitostí, ale také mnoho nejednoduchých úkolů. I malá česká firma obsluhující pouze svůj lokální trh zjistí, že musela vynaložit určité úsilí na zvládnutí nadcházejících změn. Pokud ovšem bude schopna rychle se adaptovat na nové podmínky podnikání, bude i ona po nějaké době moci plně využívat výhod jednotného evropského trhu.

Seznam literatury

- 1) BARROW, C.: Základy drobného podnikání, Grada 1996
- 2) EKONOM, týdeník HN, č. 25/2002
- 3) EKONOM, týdeník HN, č. 22/2002
- 4) EKONOM, týdeník HN, č. 37/2002, Příloha: Financování firem
- 5) EKONOM, týdeník HN, č. 48/2002
- 6) EKONOM, týdeník HN, č. 50/2002
- 7) EKONOM, týdeník HN, č. 1/2003
- 8) EKONOM, týdeník HN, č. 2/2003
- 9) EKONOM, týdeník HN, č. 8/2003
- 10) HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 27. 12. 2002
- 11) HOSPODÁŘSKÉ NOVINY, 30. 1. 2003
- 12) KADLEC, F.: Začínáme podnikat, Management Press, Praha 1992
- 13) Kolektiv autorů HN a časopisu Ekonom: Ročenka HN 2001. Economia, a. s., Praha 2001
- 14) Kolektiv autorů HN a časopisu Ekonom: Ročenka HN 2002. Economia, a. s., Praha 2002
- 15) KONEČNÁ, M. a kol.: Drobné podnikání, VŠE, Praha 1993
- 16) MPO ČR: Podpora podnikání v České republice, Praha 2003
- 17) MPO ČR: Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2001 (Zpráva 2001)
- 18) OBERMANN, G., SOUKUP, K.: Öffentliche Unternehmen und die europäische Integration, Wien: Manz 1992
- 19) PADUCHA, J.: Association of Small and Medium-sized Enterprises – Support of the Entry to the EU, Czech business and trade, 1999
- 20) Pravidelná zpráva Evropské komise o ČR za rok 2002
- 21) RYDVALOVÁ, P.: Malé a střední podnikání, TU v Liberci 2002
- 22) SYNEK a kol.: Podniková ekonomika, C. H. Beck 2000
- 23) ŠMEJKAL, V. a kol.: Jak obstát v Evropě - Strategie podnikání na jednotném trhu EU, HK ČR a Phare, Praha 2000

- 24) Připravujeme se na EU, Příloha listu HK ČR Podnikatelské lobby: HK ČR a Q-art-s 2002
- 25) Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- 26) Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- 27) Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
- 28) Zákon č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- 29) Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů
- 30) Zpravodaj ČMZRB, a.s., číslo 5/2002

INTERNET

- 31) www.arp.cz
- 32) www.bmwi.de
- 33) www.businessinfo.cz
- 34) www.cebre.cz
- 35) www.crr.cz
- 36) www.cmzrb.cz
- 37) www.czechtrade.cz
- 38) www.czso.cz
- 39) www.designcentrum.cz
- 40) www.drmpc.cz
- 41) www.euroskop.cz
- 42) www.evropska-unie.cz
- 43) www.exportdosrn.cz
- 44) www.hkcr.cz
- 45) www.integrace.cz
- 46) www.mpo.cz

přílohy

SEZNAM PŘÍLOH:

- 1) Příloha č. 1 – Seznam odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ)
- 2) Příloha č. 2 – Vymezení MPR, MPZ, PR a PZ
- 3) Příloha č. 3 – Formulář „Žádost o finanční příspěvek v programech podpory MSP“

Seznam odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ)

Příloha č. 1

Symbole charakteru podporované činnosti:

průmyslová výroba - PV, stavební výroba - SV, řemeslná výroba - ŘV, služby - S, obchod - O, doprava - D.

C. Těžba ostatních nerostných surovin

symbol

- 14 Těžba a úprava ostatních nerostných surovin
/PV/

D. Zpracovatelský průmysl¹

- 15 Výroba potravinářských výrobků a nápojů
/PV/
- 17 Výroba textilií a textilních výrobků
/PV/
- 18 Výroba oděvů, zpracování a barvení kožešin
/PV/
- 19 Činění a úprava usní, výroba brašnářských a sedlářských výrobků a obuvi
/PV/
- 20 Zpracování dřeva, výroba dřevařských, korkových, proutěných a slaměných výrobků kromě nábytku
/PV/
- 21 Výroba vlákniny, papíru a výrobků z papíru
/PV/
- 22 Vydavatelství, tisk a rozmnožování nahaných nosičů
/PV/
- 23 Výroba koksu, jaderných paliv, rafinérské zpracování ropy
/PV/
- 24 Výroba chemických látek, přípravků, léčiv a chemických vláken
/PV/
- 25 Výroba pryžových a plastových výrobků
/PV/
- 26 Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků
/PV/
- 27 Výroba základních kovů a hutních výrobků
/PV/
- 28 Výroba kovových konstrukcí a kovoděl. výrobků kromě výroby strojů a zařízení
/PV/
- 29 Výroba a opravy strojů a zařízení j. n.
/PV/
- 30 Výroba kancelářských strojů a počítačů
/PV/
- 31 Výroba elektrických strojů a zařízení j. n.
/PV/
- 32 Výroba radiových, televizních a spojových zařízení a přístrojů
/PV/
- 33 Výroba zdravotnických, přesných, optických a časoměrných přístrojů
/PV/
- 34 Výroba motorových vozidel (kromě motocyklů), výroba přívěsů a návěsů
/PV/

¹ pokud se nejedná o výrobu erotického zboží

- 35 * Výroba ostatních dopravních prostředků a zařízení ²
/PV/
- 36 Výroba nábytku; ostatní zpracovatelský průmysl
/PV/
- 37 Recyklace druhotných surovin
/PV/
- E. Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody**
- 40 Výroba a rozvod elektřiny, plynu, a tepelné energie
/PV/
- 41 Shromažďování, úprava a rozvod vody
/PV/
- F. Stavebnictví**
- 45 Stavebnictví
/SV/
- G. Obchod ³; opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost**
- 50.2 Opravy a údržba motorových vozidel (kromě motocyklů) /S/
- 50.3 Obchod s díly a příslušenstvím pro motorová vozidla (kromě motocyklů) /O/
- 50.4 Obchod s motocykly, jejich díly a příslušenstvím, opravy a údržba motocyklů /O, resp. S/
- 51.2 Velkoobchod zemědělskými základními produkty a živými zvířaty ⁴ /O/
- 51.3 Velkoobchod s potravinami, nápoji a tabákovými výrobky ⁵ /O/
- 51.4 Velkoobchod s výrobky převážně pro domácnost /O/
- 51.5 Velkoobchod s meziprodukty (kromě zemědělských), odpadem a šrotem /O/
- 51.6 Velkoobchod se stroji a technickými potřebami /O/
- 51.7 Ostatní velkoobchod /O/
- 52.1 Maloobchod v nespecializovaných prodejnách /O/
- 52.2 Maloobchod s potravinami nápoji a tabákovými výrobky ve specializovaných prodejnách /O/
- 52.3 Maloobchod s farmaceutickým, zdravotnickým, kosmetickým, toaletním a drogistickým zbožím ve specializovaných prodejnách /O/
- 52.4 Ostatní maloobchod s novým zbožím ve specializovaných prodejnách /O/
- 52.7 Opravy výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost /S/
- H. Ubytování a stravování ⁶**
- 55 Ubytování a stravování /S/
- I. Doprava, skladování, a spoje**
- 60.21 * Ostatní pravidelná osobní pozemní doprava ⁷ /D/
- 60.23 * Ostatní nepravidelná pozemní osobní doprava /D/
- 60.24 * Silniční nákladní doprava ⁸ /D/
- 61.2 * Vnitrozemská vodní doprava /S/
- 63.1 Manipulace s nákladem, skladování /S/
- 63.21 Ostatní vedlejší činnosti v pozemní dopravě /S/
- 64 Spoje ⁹ /S/
- K. Činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu; podnikatelské činnosti** /S,
- 70.1 Činnosti v oblasti vlastních nemovitostí (kromě pronájmu)
resp. O/

² žádost o souhlas s podporou v případě skupiny 35.1

³ pokud se nejedná o obchod s erotickým zbožím

⁴ s výjimkou 51.25 - Velkoobchod se surovým tabákem

⁵ s výjimkou 51.35 - Velkoobchod s tabákovým zbožím

⁶ s výjimkou stánkového prodeje ve skupině 55.30 - Restaurace

⁷ jen pro hromadnou osobní dopravu regionálního významu

⁸ pouze pro příspěvek na získání certifikátu v rámci programu TRH

⁹ s výjimkou 64.11 - Státní poštovní služby

72	Činnosti v oblasti výpočetní techniky	
73	Výzkum a vývoj	/S/
74.1	Právní, a účetní činnosti a jejich revize; daňové poradenství; průzkum trhu a veřej. mínění; poradenství v oblasti podnikání a řízení, holdingové společ.	/S/
74.2	Architektonické a inženýrské činnosti a související technické poradenství	/S/
74.3	Technické zkoušky a analýzy	/S/
74.7	Průmyslové čištění a všeobecný úklid	/S/
74.8	Různé podnikatelské činnosti j.n.	/S/
	/S/	

M. Vzdělávání ¹⁰

80.10 1	Předškolní výchova	
80.10 2	Základní vzdělávání	/S/
80.2	Střední (sekundární) vzdělávání	/S/
80.42 1	Vzdělávání v jazykových školách	/S/
80.42 2	Vzdělávání v základních uměleckých školách	/S/
80.42 9	Ostatní vzdělávání j. n.	/S/

N. Zdravotnictví a sociální péče; veterinární činnosti

85	Zdravotnictví a sociální péče; veterinární činnosti	/S/

O. Ostatní veřejné, sociální a osobní služby

90	Odstraňování odpadních vod a odpadů, čištění města, sanační a podobné činnosti	

/S/

92.1	Činnosti v oblasti filmů a videozáznamů	
	/ŘV, resp. S/	
92.6	Sportovní činnosti	/S/
93.01	Praní a chemické čištění textilních, kožených a kožešinových výrobků	/S/
93.02	Kadeřnické a kosmetické a podobné služby	/S/
93.03	Pohřební a související služby	/S/
93.04	Služby v oblasti tělesné hygieny ¹¹	/S/

Význam značek:

- * pokud podnikatelský subjekt podniká v určené oblasti, požádá poskytovatel podpory individuálně Úřad pro ochranu hospodářské soutěže o souhlas s podporou

¹⁰ s výjimkou škol zřizovaných státem

¹¹ pokud se nejedná o služby erotického charakteru

Vymezení městských památkových rezervací (MPR), městských památkových zón (MPZ), památkových rezervací vesnického typu (PR) a památkových zón vesnického typu (PZ)

Městské památkové rezervace

Brno, České Budějovice, Český Krumlov, Domažlice, Františkovy Lázně, Horšovský Týn, Hradec Králové, Cheb, Jičín, Josefov, Jihlava, Jindřichův Hradec, Kadaň, Kolín, Kroměříž, Kuks, Kutná Hora, Lipník nad Olomouc, Pardubice, Pelhřimov, Plzeň, Praha, Prachatice, Příbor, Slavonice, Štamberk, Tábor, Telč, Terezín, Třeboň, Ústěk, Znojmo, Žatec

Městské památkové zóny

Praha

Baba (P6), Barrandov (P5), Bubeneč + Holešovice + Dejvice (P6, P7), Budáňka (P5), Karlín (P8), Kralovice (P10), Nusle (P4), Ořechovka (P6), Rybáře (P7), Smíchov (P5), Staré Bohnice (P8), Staré Ďáblice (P8), Stará Hostivař (P10), Vinohrady + Vršovice + Žižkov (P2, P3, P4, P10) 14 čtvrtí

Střední Čechy

Bělá pod Bezdězem, Benátky nad Jizerou, Beroun, Brandýs, Stará Boleslav, Březnice, Čáslav, Český Brod, Jílové u Prahy, Kostelec nad Černými lesy, Kouřim, Mělník, Mladá Boleslav, Mnichovo Hradiště, Mníšek pod Brdy, Nové Dvory u Kutné Hory, Nový Knín, Nymburk, Poděbrady, Sedlec-Prčice, Rakovník, Rožmitál pod Třemšínem, Slaný, Smečno, Velvary 25 měst

Jižní Čechy

Benešov nad Černou, Bechyně, Blatná, Dačice, Hořice na Šumavě, Chvalšiny, Kamenice nad Lipou, Kaplice, Netolice, Nová Bystřice, Nové Hradky, Pacov, Písek, Počátky, Rožmberk nad Vltavou, Soběslav, Trhové Sviny, Týn nad Vltavou, Vimperk, Vlachovo Březí, Vodňany, Volyně, Vyšší Brod 23 měst

Západní Čechy

Bečov nad Teplou, Bor u Tachova, Dobřany, Horažďovice, Horní Blatná, Horní Slavkov, Jáchymov, Karlovy Vary, Kašperské Hory, Klatovy, Manětín, Mariánské Lázně, Město Touškov, Ostrov, Planá u Mariánských Lázní, Pobežovice, Rábí, Rabštejn nad Střelou, Rokycany, Spálené Poříčí, Stříbro, Sušice, Tachov, Teplá u Mariánských Lázní, Toužim, Úterý, Valeč v Čechách, Velhartice, Žlutice 29 měst

Severní Čechy

Benešov nad Ploučnicí, Bílina, Budyně nad Ohří, Česká Kamenice, Česká Lípa, Český Dub, Dubá, Duchcov, Frýdlant v Čechách, Hodkovice nad Mohelkou, Chabařovice, Chomutov, Jablonec nad Nisou, Jablonné v Podještědí, Jířetín pod Jedlovou, Kamenický Šenov, Klášterec nad Ohří, Krupka, Liberec, Louny, Nový Bor, Roudnice nad Labem, Šluknov, Teplice 24 měst

Východní Čechy

Brandýs nad Orlicí, Broumov, Bystré u Poličky, Česká Třebová, Dašice v Čechách, Dvůr Králové nad Labem, Havlíčkův Brod, Heřmanův Městec, Hostinné, Hradec Králové - moderní část, Chrast u Chrudimi, Chrudim, Jablonné nad Orlicí, Jaroměř, Jevíčko, Jilemnice, Králupy, Lanškroun, Letohrad, Luže, Náchod, Nový Bydžov, Opočno, Police nad Metují, Polička, Přibyslav, Rychmburk - Předhradí u Skutče, Sobotka, Svitavy, Trutnov, Turnov, Ústí nad Orlicí, Vrchlabí, Vysoké Mýto, Žamberk, Železnice u Jičína 36 měst

Jižní Morava

Boskovice, Brtnice, Brumov, Doubravník, Holešov, Fryšták, Ivančice, Jaroměřice nad Rokytou, Jemnice, Jejišovice, Jimramov, Kyjov, Lomnice, Luhačovice, Moravské Budějovice, Moravský Krumlov, Náměšť u Jičína, Napajedla, Nové Město na Moravě, Polná, Prostějov, Slavkov u Brna, Strážnice, Telč - Staré Město, Třebíč, Uherské Hradiště, Uherský Brod, Uherský Ostroh, Valašské Klobouky, Valtice, Velká Bíteš, Velké Meziříčí, Veselí nad Moravou, Vizovice, Vyškov, Zlín 37 měst

Severní Morava

Bílovec, Branná, Bruntál, Brušperk, Frýdek, Fulnek, Hlučín, Hranice, Javorník, Karviná, Kelč, Litovel, Místek, Mohelnice, Odry, Opava, Moravská Ostrava, Přerov, Šternberk, Štítý, Šumperk, Tovačov, Uničov, Valašské Meziříčí, Vidnava, Zlaté Hory 26 měst

Památkové rezervace vesnického typu

Střední Čechy, Praha

Praha: Praha 5 - Stodůlky, Praha 6 - Ruzyně; Kladno: Třebíz; Mělník: Dobřeň, Nosálov, Nové Osinalice, Olešno; Mladá Boleslav: Mužský, Víska; Nymburk: Bošín; Praha - západ: Dobrovíz; Příbram: Drahenice

Jižní Čechy

České Budějovice: Holašovice, Malé Chrástky, Mazelov, Plástovice, Záboří; Prachatic: Dobrá, Stachy, Vodice, Volary, Nahofany; Tábor: Klečaty, Komárov, Mažice, Vlastiboř, Zálší, Záluží

Západní Čechy

Cheb: Doubrava, Nový Drahov; Klatovy: Dobruška; Plzeň - město: Plzeň 2 - Božkov, Plzeň 2 - Koterov, Plzeň 8 - Černice; Rokycany: Ostrovec

Severní Čechy

Česká Lípa: Janovice, Lhota, Rané, Žďár; Děčín: Rumburk - Šmilovského ulice; Jablonec n. Nisou: Jizerka; Železný Brod - Trávníky; Litoměřice: Starý Týn; Ústí nad Labem: Zubrnice

Východní Čechy

Chrudim: Hlinsko - Betlém; Jičín: Vesec; Náchod: Křínice; Semily: Horní Štěpanice, Lomnice n. Pop. - Karlov

Jižní Morava

Břeclav: Pavlov; Hodonín: Blatnice - Stará Hora, Petrov - Plze; Kroměříž: Rymice - Hejnice; Třebíč: Dešov; Uherské Hradiště: Veletiny - Stará Hora, Vlčnov - Kojiny; Žďár nad Sázavou: Krátká, Křižánky

Severní Morava

Bruntál: Heřmanovice; Olomouc: Příkazy; Opava: Lipina

Památkové zóny vesnického typu

Střední Čechy

Beroun: Korno, Mořinka, Olešná; Mělník: Střezivojice, Vidim, Jestřebice, Lobeč, Sitné; Mladá Boleslav: Březinka, Kluky, Loukov, Skalsko, Střehom; Nymburk: Pojedy, Sovenice, Vinice; Praha - východ: Lensedly; Praha - západ: Debrno; Příbram: Drahenice - Račany

Jižní Čechy

České Budějovice: Bavorovice, Bošilec, Božejov, Břehov, Dobčice, Dynín, Kojákovice, Lipanovice, Munice, Opatovice, Rožnov, Vitín, Zbudov; Český Krumlov: Čertyně, Krnín, Mirkovice, Pernek; Jindřichův Hradec: Lutová, Nová Ves, Pístina, Plačovice, Ponědrážka, Příbraz, Žíteč; Písek: Budičovice, Krašovice, Květov, Putim, Smrkovice, Tukleky, Varvažov, Zahrádka, Žebrákov; Prachatic: Chalupy, Lažiště, Libotyně, Mahouš, Třešňový Újezdec, Vitějovice, Zvětetice; Tábor: Bechyňská Smoleč, Nedvědice, Ounuz, Svinky

Západní Čechy

Domažlice: Kanice, Klenčí pod Čerchovem, Pocinovice, Stráž, Trhanov; Cheb: Dolní Lažany; Karlovy Vary: Beranov, Kojšovice, Kosmová, Popovice; Klatovy: Břežany, Hradešice, Ostřetice, Poleň, Velké Hydčice; Plzeň - jih: Lipnice, Mítov, Řesanice, Tymákov, Zahrádka; Plzeň - město: Plzeň - Křimice, Plzeň 1 - k.ú. Bolevec, Plzeň 4 - k.ú. Bukovec, Plzeň 4 - k.ú. Červ. Hrádek, Plzeň 4 - k.ú. Lobzy, Plzeň 4 - k.ú. Újezd, Radčice; Plzeň - sever: Dolany, Dýšina, Hlince, Jarov, Kyšice, Lhota, Nynice, Olešovice, Radějov, Studená; Rokycany: Dobřív, Jablečno, Podmokly, Vejvanov; Sokolov: Dolní Rychnov, Královské Poffí; Strakonice: Jifetice, Kloub, Koječín, Křtětice, Kváskovice, Zechovice; Tachov: Horní Jadruš, Chodský Újezd, Pačín, Prostiboř, Zadní Chodov

Severní Čechy

Česká Lípa: Bukovec, Kravaře, Sloup, Tubož, Velenice; Děčín: Kamenická Stráž, Vysoká Lípa; Litoměřice: Brocno, Dolní Nezly, Chotiněves, Rašovice, Slatina, Soběnice, Srdov; Louny: Stekník

Východní Čechy

Havlíčkův Brod: Petrovice; Chrudim: Svobodné Hamry; Jičín: Karlov, Nové Smrkovice, Studeňany

Jižní Morava

Blansko: Veselka; Brno - město: Tuřany - Brněnské Ivanovice; Hodonín: Javorník - Kopánky, Vápenky; Třebíč: Boňov; Vyškov: Lysovice, Zvonovice; Znojmo: Šatov, Vratěšín; Žďár nad Sázavou: Ubušínek

Severní Morava

Bruntál: Malá Morávka, Stará Ves - Žďárský Potok; Frýdek - Místek: Komorní Lhotka; Olomouc: Rataje, Senička; Přerov: Lhotka u Přerova, Stará Ves; Šumperk: Dlouhomilov, Jakubovice, Palonín; Vsetín: Velké Karlovice - m.č. Podtáté

Žádost o finanční příspěvek¹ v programech podpory malého a středního podnikání

Datum převzetí²

Převzal

Evidenční číslo

Vyřizuje

1. Identifikační údaje žadatele

a) Obchodní jméno (název firmy)

Identifikační číslo

b) Sídlo firmy

PSČ

Obec

Ulice, číslo domu

Okres

c) Registrace

obchodní rejstřík

živnostenský list

jiné oprávnění

d) Právní forma .....

e) Oblasti podnikání³

č. odvětvové klasifikace

f) Osoba (osoby) pověřené jednáním s Českomoravskou záruční a rozvojovou bankou

Jméno:	tel.:	fax:
Adresa:	e-mail:	
Jméno:	tel.:	fax:
Adresa:	e-mail:	

2. Velikost podniku

2.1. Žadatel prohlašuje, že:

- a) v době podání žádosti činil celkový počet zaměstnanců podniku po přepočtu⁴ na plný pracovní úvazek ..... osob,
- b) při zahrnutí údajů za všechny podniky, které žadatel ovládá přímo nebo nepřímo prostřednictvím vlastnictví 25 % nebo více kapitálu či hlasovacích práv:
- průměrný přepočtený počet pracovníků⁵ podniku(ů) za poslední účetně uzavřené období činil ..... osob,
  - čistý obrát⁶ (konečné příjmy) podniku(ů) za poslední uzavřené účetní období činil ..... Kč,
  - aktiva (majetek) podniku(ů) k poslednímu dni uzavřeného účetního období činila ..... Kč,
- c) 25 % nebo více jeho kapitálu nebo hlasovacích práv nevlastní jeden podnik nebo společně několik podniků které nejsou malým a středním podnikem ve smyslu § 2 odst. (1) zákona č. 47/2002 Sb.

2.2. Žadatel vedoucí podvojný účetnictví prohlašuje, že

¹ Vzor platný od 2.1.2003

² Silně orámované části žádosti žadatel nevyplňuje

³ Uvedou se dvě převažující činnosti podle odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ)

⁴ Zaměstnanci na částečný pracovní úvazek se přepočtou na plné pracovní úvazky

⁵ Podíl celkového počtu hodin odpracovaných všemi zaměstnanci žadatele o podporu zvýšený o neodpracované hodiny v důsledku čerpání dovolené na ztlavenou, překážek v práci a pracovní neschopnosti, za níž jsou poskytována dávky nemocenského pojištění, a celkového ročního fondu pracovní doby připadajícího na jednoho zaměstnance pracujícího na stanovenou týdenní pracovní dobu (dle § 83a zákoníku práce)

⁶ Součet položek tržby za prodej vlastních výrobků a služeb a tržby za prodej zboží

a) přidaná hodnota vyprodukovaná podnikem činila za poslední uzavřené účetní období předcházejícímu roku podání žádosti ..... Kč,
b) ukazatel EBIT (hospodářský výsledek před zdaněním + zaplacené úroky) podniku činil za poslední uzavřené účetní období předcházejícímu roku podání žádosti ..... Kč.

2.3. Žadatel vedoucí jednoduché účetnictví prohlašuje, že rozdíl příjmů a výdajů podniku činil za poslední uzavřené účetní období předcházejícímu roku podání žádosti ..... Kč.

3. Charakteristika projektu

a) Místo realizace projektu

Okres	Obec (PSČ)	Ulice, č. domu

b) Název projektu vyjadřující zaměření projektu (včetně odvětví činnosti)

	č. odvětvové klasifikace

c) Obsah projektu (zpracujte v příloze podle následující osnovy)

- cíl projektu
- technicko technologická charakteristika projektu (popis výrobního či jiného procesu)

d) Zvýšení počtu zaměstnanců podniku žadatele (oproti stavu v době podání žádosti)

Realizací projektu bude nejpozději do 12 měsíců po poskytnutí podpory (podpisu smlouvy) zvýšen počet zaměstnanců v podniku žadatele po přepočtu ⁴ na plný pracovní úvazek o ..... osob

e) Údaje jen pro účast v programu SPECIAL:

Předpokládaný počet nově zaměstnávaných osob z problémových skupin obyvatelstva⁷:

v roce 200... ⁸	v roce 200...	v roce 200...	v roce 200...

4. Výdaje na realizaci projektu, vč. DPH, a jeho financování (tis. Kč)

	Celkem	Hrazené z podpor. úvěru
a) Výdaje na realizaci projektu		
Dlouhodobý nehmotný majetek (licence, know-how, software)		
Dlouhodobý hmotný majetek		
z toho: stavební část celkem		
stroje a zařízení		
Dlouhodobý finanční majetek		
Oběžná aktiva celkem		
z toho: zásoby		
pohledávky		
Ostatní výdaje projektu		
Výdaje celkem		
z toho: DPH dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku		
b) Zdroje financování projektu		
Vlastní zdroje počáteční		
Vlastní zdroje vložené v průběhu projektu		
Úvěry, na které je žádána podpora		
Ostatní bankovní úvěry		

⁷ Počet nově přijatých zaměstnanců na plný či částečný pracovní úvazek (bez přepočtu na plné pracovní úvazky) po dni podání žádosti.
⁸ Uvede se rok podání žádosti.

Strana: 2

Ostatní zdroje financování

Zdroje financování celkem (součet) = výdaje celkem (viz. bod 4a)

5. Úvěry na financování projektu, ke kterým je žádána podpora

Úvěrující banka	Výše úvěru (Kč)	Poskytnutí úvěru (datum)	Splatnost úvěru (datum)

6. Žádám o poskytnutí podpory v programu:

- ☐ TRH - příspěvek na úroky ☐ SPECIAL - příspěvek na zvýšení zaměstnanosti
- ☐ TRH - příspěvek na certifikaci ☐ VESNICE - příspěvek na úroky
- ☐ TRH - příspěvek na shodu s normou ČSN TEST ☐ REGENERACE - příspěvek na úroky

7. Prohlášení a závazky žadatele

- a) Žadatel prohlašuje, že v této části a dalších částech žádosti, které jsou její nedílnou součástí, uvedl úplně a pravdivě všechny údaje jemu známé o skutečnostech a záměrech, k jejichž sdělení byl v rámci této žádosti vyzván.
- b) Žadatel se zavazuje oznamovat neprodleně ČMZRB změny v údajích uvedených v této žádosti v průběhu jejího posuzování.
- c) Žadatel neodvolatelně souhlasí, aby příslušný finanční úřad sdělil ČMZRB veškeré údaje o žadateli, týkající se jeho daňových povinností. Tento souhlas je platný od data podpisu této žádosti do data ukončení všech smluvních vztahů žadatele a ČMZRB vzniklých na základě této žádosti.
- d) Žadatel souhlasí s tím, aby ČMZRB v rámci mezibankovního styku sdělovala údaje charakterizující žadatele z hlediska jeho organizačně právní formy, vybraných údajů bonity a sjednaného rozsahu závazků z bankovních obchodů.
- e) Žadatel souhlasí, aby si ČMZRB vyžádala podle potřeby další doklady nutné k posouzení žádosti.
- f) Žadatel souhlasí s tím, že v případě negativního vyřízení žádosti budou předané podklady uloženy v dokumentaci ČMZRB.
- g) Žadatel prohlašuje, že⁹
je osobou se zvláštním vztahem k ČMZRB ☐ není osobou se zvláštním vztahem k ČMZRB ☐
- h) Žadatel prohlašuje, že je ☐ není ☐ plátcem DPH.
- i) Žadatel prohlašuje, že více jak 20 % celkových tržeb projektu nepochází z prodeje obchodního zboží dovezeného žadatelem.
- j) Žadatel prohlašuje, že certifikát ISO, resp. naplnění podmínek programu EMAS, u kterého žádá o vyplacení příspěvku získal poprvé a že se nejedná o žádost o příspěvek k nákladům na obnovu certifikátu, resp. naplnění podmínek programu EMAS. (Týká se pouze programu TRH).
- k) Žadatel prohlašuje, že ke dni zpracování této žádosti má vypořádané všechny splatné závazky vůči finančnímu úřadu, České správě sociálního zabezpečení, Fondu národního majetku, Státnímu fondu životního prostředí, Pozemkovému fondu a Celní správě.

l) Žadatel uvádí adresu pro doručování korespondence:

m) Výplatu příspěvku žádám provádět na toto číslo účtu: .....

⁹ Osoby se zvláštním vztahem k bance ve smyslu § 19 zákona č. 21/1992 Sb. o bankách jsou zejména: a) členové statutárního orgánu, vedoucí pracovníci banky, členové dozorčí rady banky, b) osoby blízké (předci a potomci v řadě přímé, manžel, sourozenci) osobám podle bodu a), právnické osoby, ve kterých některá z osob pod bodem a) má kvalifikovanou účast, c) členové bankovní rady ČNB.

8. Přehled příloh

- ☐ Obsah projektu (podle osnovy uvedené v bodě 3c)
- ☐ Živnostenský list, koncesní listina, výpis z obchodního rejstříku ne starší než 3 měsíce nebo jiné oprávnění k podnikání
- ☐ Doklad o registraci na finančním úřadě podle § 33, odst. 2 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků (týká se pouze žádostí drobných firem o příspěvek na úroky v programu TRH)
- ☐ Úvěrová smlouva (smlouvy) vztahující se k financování projektu, na které je žádána podpora
- ☐ Potvrzení místně příslušného finančního úřadu o splnění závazků žadatele vůči státnímu rozpočtu v rámci jeho působnosti (ne starší než dva měsíce)
- ☐ Stanovisko městského (obecního) úřadu, popř. referátu kultury krajského úřadu nebo úřadu obce s rozšířenou působností pro účast v programu REGENERACE (příloha žádosti)
- ☐ Doklad o certifikaci systému jakosti žadatele podle norem souboru ČSN EN ISO 14001 (ISO 14001), příp. podle normy ČSN EN ISO 9001:2001 (EN ISO 9001:2000), příp. zavedení programu EMAS, o získání značky shody s normou ČSN TEST - pro účast v programu TRH
- ☐ Doklady prokazující výdaje hrazené z příspěvku na pořízení certifikátu ČSN EN ISO 14001 (ISO 14001), příp. podle normy ČSN EN ISO 9001:2001 (EN ISO 9001:2000), příp. zavedení programu EMAS, popř. na získání značky shody s normou ČSN TEST v programu TRH

Jiné doklady (výčet uveďte v samostatné příloze)

ano

☐

ne

☐

V příslušných polích uveďte:

P - přiloženo, **Z** - bude dodáno dodatečně, **N** - nepřikládá se

U tučně vytištěných příloh je při předložení vyžadován originál nebo ověřená kopie.

Datum zpracování:

Podpis žadatele¹⁰, razítko:

¹⁰ Podpis žádosti musí být proveden oprávněnou osobou, a to buď před pracovníkem ČMZRB, nebo musí být úředně ověřen.

Stanovisko městského (obecního) úřadu¹¹

Městský (obecní) úřad v ..... potvrzuje, že podnikatelský projekt

.....
(charakteristika projektu a jeho umístění)

na který žadatel .....
(obchodní jméno, IČ)

žádá o příspěvek na úhradu úroků u Českomoravské záruční a rozvojové banky, a.s., spadá svým umístěním do oblasti památkové rezervace (příp. památkové zóny) a je v souladu s programem regenerace památkové rezervace (příp. památkové zóny).

V ..... dne .....

Podpis, razítko městského (obecního) úřadu

Stanovisko referátu kultury krajského úřadu, příp. úřadu obce s rozšířenou působností,¹²

Referát kultury krajského úřadu / úřad obce s rozšířenou působností v .....
potvrzuje, že podnikatelský projekt

.....
(charakteristika projektu a jeho umístění)

na který žadatel .....
(obchodní jméno, IČ)

žádá o příspěvek na úhradu úroků u Českomoravské záruční a rozvojové banky, a.s., spadá svým umístěním do objektu zapsaného v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky a referát kultury krajského úřadu / úřad obce s rozšířenou působností, nemá k realizaci podnikatelského projektu v tomto objektu výhrady.

V ..... dne .....

.....
Podpis, razítko potvrzovatele stanoviska

¹¹ Stanovisko se vyžaduje u projektu spadajícího svým umístěním do oblasti památkové rezervace nebo památkové zóny.

¹² Stanovisko se vyžaduje u projektu spadajícího svým umístěním do objektu zapsaného v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky.